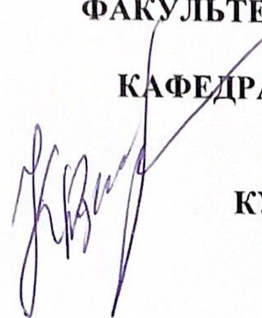

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

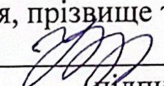
КУРОВСЬКИЙ Владислав Леонідович
(студент групи ФБСМ-8)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

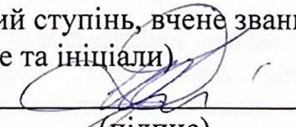
**СТАН І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА
ПІДПРИЄМСТВІ**

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)

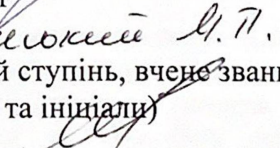
Завідувач кафедри фінансів та
цифрової економіки
д.е.н. проф. Н.Г. Виговська.
(науковий ступінь, вчене
звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Науковий керівник
к.е.н. доц. Дячек С.М.
(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент
Гордійський М.П.
(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

(підпис)

Анотація

Куровський В.Л. «Стан і напрями вдосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві»

Магістерська робота студента 2-го курсу денної форми навчання за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Державний університет «Житомирська політехніка». Факультет бізнесу та сфери обслуговування. Житомир, 2023.

Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Робота містить 7 таблиць, 10 рисунків, 2 додатки. Список використаної літератури нараховує 50 найменувань.

У першому розділі **«Теоретичні основи фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві»** розкрито поняття та класифікація основних засобів, сутність відтворення основних засобів, джерела фінансування відтворення основних засобів.

Другий розділ **«Діагностика фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ» ІПК»** присвячений таким питанням, як методичний інструментарій оцінки фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства, аналіз стану та ефективності відтворення основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК», проблеми та шляхи удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК».

Ключові слова: основні засоби, відтворення, фінансове забезпечення, джерела фінансування

Annotation

Kurovskyi Vladyslav. «The state and directions of improvement of financial support for the reproduction of fixed assets at the enterprise»

Master's thesis of a student of the 2nd year of full-time study in the specialty 072 «Finance, banking and insurance». Zhytomyr Polytechnic State University. Faculty of Business and Services. Zhytomyr, 2023.

The master's thesis consists of an introduction, two chapters, conclusions, a list of used literary sources and appendices. The work contains 7 tables, 10 figures, 2 appendices. The list of used literature includes 50 items.

In the first chapter «**Theoretical foundations of financial support for the reproduction of fixed assets at the enterprise**» the concept and classification of fixed assets, the essence of the reproduction of fixed assets, sources of financing for the reproduction of fixed assets are disclosed.

The second section «**Diagnostics of the financial support for the reproduction of fixed assets at the «TF «IPK» LLC**» is devoted to such issues as the methodological toolkit for assessing the financial support for the reproduction of the company's fixed assets, the analysis of the state and efficiency of the reproduction of the fixed assets of the «TF «IPK» LLC, problems and ways of improving the financial ensuring the reproduction of fixed assets at «TF «IPK» LLC.

Key words: fixed assets, reproduction, financial support, sources of financing

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
1.1. Поняття та класифікація основних засобів	8
1.2. Сутність відтворення основних засобів	17
1.3. Джерела фінансування відтворення основних засобів	23
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ТФ» ІПК»	30
2.1. Методичний інструментарій оцінки фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства	30
2.2. Аналіз стану та ефективності відтворення основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК»	38
2.3. Проблеми та шляхи удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК»	45
Висновки до розділу 2	52
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

У сучасних економічних умовах господарювання важливим питання є оснащення підприємств основними засобами, від ефективного використання яких залежить, як фінансовий, і майновий стан підприємства.

Щоб відбувалося нормальне функціонування підприємства, необхідна наявність певних засобів та їх джерел. Основні виробничі засоби є основою діяльності підприємства. Маючи ясне уявлення про кожен елемент основних засобів у виробничому процесі, про їх фізичний і моральний знос, про фактори, що впливають на використання основних засобів, можна виявити методи, за допомогою яких підвищується ефективність використання основних засобів та виробничих потужностей підприємства, що забезпечує зниження витрат виробництва і, звісно, зростання продуктивності праці.

Актуальність роботи у тому, що основні засоби – одне із найважливіших чинників виробництва будь-якого підприємства. Стан та ефективне використання основних засобів прямо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Раціональне використання основних засобів та виробничих потужностей, своєчасне фінансування їх відновлення сприяють поліпшенню техніко-економічних показників, зниженню собівартості продукції та послуг що, зрештою, збільшує прибуток підприємства.

Питання фінансового забезпечення відтворення основних засобів піднімалися в працях В. Андрійчука, В. Амбросова, І. Бланка, Л. Буряка, О. Гудзь, М. Дем'яненка, О. Єранкіна, М. Огійчук, А. Пересади, Г. Підлісецького, С. Покропивного, П. Саблука та інших.

Мета магістерської роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві.

Відповідно до наведеної мети поставлено такі завдання:

- розкрити поняття та класифікація основних засобів;
- описати сутність відтворення основних засобів;

- систематизувати джерела фінансування відтворення основних засобів;
- дослідити методичний інструментарій оцінки фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства,
- проаналізувати стан та ефективність відтворення основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК»;
- визначити проблеми та шляхи удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК».

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «ТФ «ІПК».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних засобів.

Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні теоретичних та практичних аспектів фінансового забезпечення відтворення основних засобів, що проявляється в таких елементах:

- уточнено класифікацію основних засобів шляхом додавання ознаки інноваційності (традиційні; інноваційні; інтелектуальні; спрямовані на досягнення екологічних цілей) та виділення видів залежно від форми віднесення до виробництва (виробничі; які частково у виробництві; невиробничі);

- узагальнено поняття відтворення та визначено його особливості: (відтворення підвищує якісний рівень основних засобів, що впливає збільшення обсягу виробництва продукції при зниженні витрат виробництва; ефективність зростання виробництва досягається не за рахунок зростання обсягів основних засобів, а за рахунок оновлення наявного за їх значної величини; відтворенню основних засобів належить провідна роль у періоди кризи та виходу з економічної паду; забезпечуючи якісне вдосконалення його елементів, відтворення основних засобів доводить необхідність адекватної зміни трудових ресурсів; вирішується більшість питань соціального розвитку організації та суспільства в цілому).

- запропоновано методичний інструментарій економічного обґрунтування вибору методів відтворення основних засобів підприємства, що дозволить приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на підприємствах

У ході написання магістерської роботи використано такі методи дослідження: аналіз, аналогія, дедукція, індукція, класифікація, спостереження, узагальнення, прогнозування, синтез.

Інформаційною базою дослідження є положення фундаментальних та прикладних наукових праць вітчизняних авторів у галузі теорії фінансів, аналізу, фінансового менеджменту та, зокрема, використання основних засобів на підприємстві

Структура та обсяг випускної роботи. Магістерська робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Поняття та класифікація основних засобів

На етапі розвитку економіки проблема ефективного використання основних засобів підприємства залишається актуальною. Будь-який суб'єкт господарювання повинен постійно аналізувати та оцінювати рух основних засобів за такими характеристиками:

- їх складу та структури;
- стану та ефективності використання, оскільки ефективне використання основних засобів призводить до зниження потреби у їх оновлення, оскільки нові засоби несуть за собою витрати.

Довбенко О. Р., Мілька А. І. справедливо вказують на значенні основних засобів в ході діяльності підприємств: «Більшість найважливіших конкурентних переваг пов'язані з основними засобами, які формуються відповідно до поточних потреб управління та забезпечення функціонування підприємств, інтенсифікації їх операційної діяльності в умовах швидкого розвитку технологій, що має велике значення як на загальнодержавному рівні, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання» [7].

Будь-яке підприємство, незалежно від його належності до тієї чи іншої організаційно-правової форми, володіє основними засобами, що характеризують його матеріальну базу та визначають технічний рівень виробництва. Процес праці містить у собі два основних компоненти: засоби виробництва та робочу силу.

В економіці прийнято виділяти поняття «основні засоби» та «основні фонди» підприємства.

Основні засоби – частина майна, що використовується як засоби праці для виробництва та реалізації товарів (виконання робіт, надання послуг) або для

управління підприємства первісною вартістю визначеною чинним законодавством.

Основні фонди – частина продуктивного капіталу, яка уречевлена в будинках, спорудах, машинах, обладнанні та інших засобах праці, неодноразово беруть участь у виробничому процесі, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, зовнішній вигляд, а їх вартість переноситься на продукцію, що виробляється поступово, частинами по мірі зносу.

Можна стверджувати, що вартісне вираження засобів праці, які безпосередньо беруть участь у процесі виробництва протягом тривалого часу і при цьому зберігають свою натуральну форму, визначаються як основні засоби. Основною визначальною ознакою основних засобів є спосіб перенесення вартості на продукт поступово, а саме:

- протягом низки виробничих циклів;
- по частинах;
- по мірі зносу.

Знос основних засобів враховується за встановленими нормами амортизації, сума якої входить у собівартість продукції.

Класифікація основних засобів дозволяє отримати інформацію для оцінки ефективності використання основних засобів [48, с. 173].

Для цілей обліку основних засобів, визначення їх складу та структури необхідно їх класифікувати відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» за такими групами:

«1) основні засоби:

- земельні ділянки;
- капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
- будівлі, споруди та передавальні пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі);

- тварини;
- багаторічні насадження;
- інші основні засоби;

2) інші необоротні матеріальні активи

- бібліотечні фонди;
- малоцінні необоротні матеріальні активи;
- тимчасові (нетитульні) споруди;
- природні ресурси;
- інвентарна тара;
- предмети прокату;
- інші необоротні матеріальні активи» [35].

На основі вищенаведеного, визначимо ознаки сутності поняття «основні засоби» (рис. 1.1).

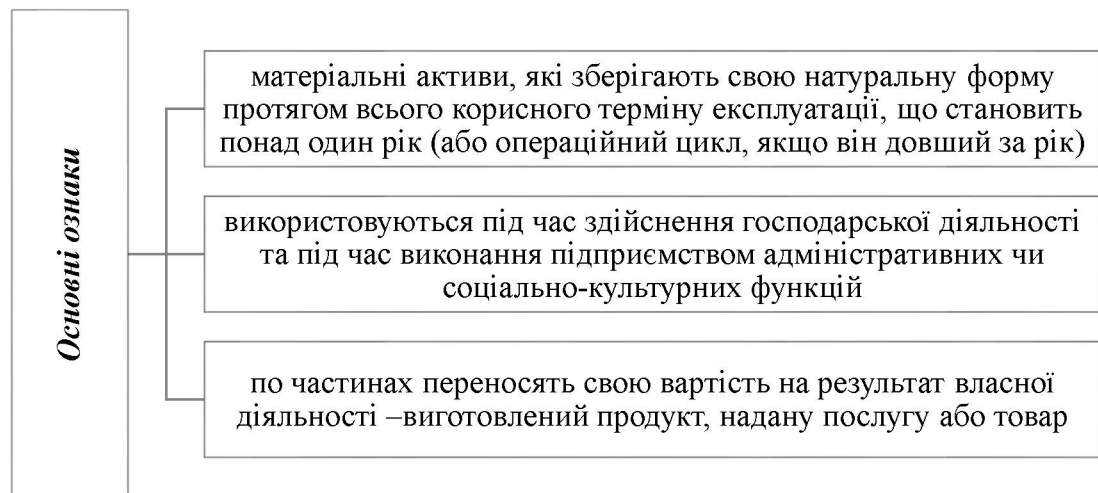

Рис. 1.1. Основні ознаки сутності поняття «основні засоби» (узагальнено на підставі [13; 32; 34; 47])

Ця класифікація, представлена в національних стандартах, відповідає натурально-речовому складу:

«- на будинки. Під будинками розуміють будівлі, а саме: приміщення, пристосовані для постійного або тимчасового перебування в них людей, а

також об'єкти власності, функціонально пов'язані з такими приміщеннями. Будівлі поділяють на будинки (включаючи готелі, мотелі кемпінги та інші подібні об'єкти туристичної інфраструктури), квартири, кімнати в багатосімейних (комунальних) квартирах, індивідуальні гаражі або місця на гаражних стоянках чи в гаражних кооперативах, дачні будинки та інші об'єкти дачної (садової) інфраструктури, відмінні від землі;

- споруди. До них відносять об'єкти нерухомості, відмінні від будівель;
- машини і пристрої. Під ними розуміють механізм чи сукупність механізмів для виконання якої-небудь роботи;
- транспортні засоби. Транспортні засоби – це засоби, пов'язані з переміщенням людей і вантажу, а також магістральні трубопроводи;
- прилади та інвентар. Інструменти, прилади та інвентар – це засіб (зазвичай ручний) для здійснення роботи;
- багаторічні насадження. До багаторічних насаджень можна відносити: сільськогосподарське угіддя, що використовується під штучно створені деревні, кущові або трав'янисті багаторічні насадження, призначені для отримання врожаю плодово-ягідної, технічної та лікарської продукції, а також для декоративного оформлення території;
- земельні ділянки. Під земельними ділянками розуміють частину земної поверхні, що має фіксовані межі, характеризується певним місцезонашуванням, природними властивостями, фізичними параметрами, правовим і господарським станом та іншими характеристиками;
- передавальні пристрої. Під ними розуміють електромережі, трубопроводи, теплові і газові мережі, трансмісії;
- інші основні засоби. До них відносять будь-який основний засіб, який не ввійшов до попередніх груп» [23, с. 109].

Прийняття Податкового кодексу України істотно змінило класифікація основних засобів, інших необоротних активів. «Класифікацією передбачено 16 груп основних засобів та інших необоротних активів. Групування здійснено відповідно до того як згруповані необоротні активи у плані рахунків. На

визначені групи активів поширюються окремі ставки амортизаційних відрахувань. Будівельна техніка віднесена до 5 групи з мінімально допустимим терміном корисного використання – 5 років» [31].

Для забезпечення контролю за збереженням основних засобів кожному об'єкту основних засобів, незалежно від цього, перебуває він у експлуатації, у запасі чи консервації, повинен присвоюватися за умови прийняття їх до бухгалтерського обліку відповідний інвентарний номер. Інвентарний номер, присвоєний об'єкту основних засобів, зберігається його весь період перебування їх на підприємстві.

Інвентарні номери списаних з бухгалтерського обліку об'єктів основних засобів не присвоюються новоприйнятим до бухгалтерського обліку об'єктам протягом п'яти років після закінчення списання.

Існують інші види класифікації основних засобів. Зокрема, науковці [16; 18; 28] досить часто виділяють такі ознаки та види основних засобів:

1) за належністю вони поділяються на:

- власні;
- орендовані;

2) за призначенням:

- виробничі;
- невиробничі;

3) за рівнем використання:

- що перебувають у експлуатації;
- у стадії добудови та дообладнання;
- у ремонті та реконструкції;
- перебувають у запасі;
- законсервовані;

4) за галузевою приналежністю:

- промислові;
- сільськогосподарські;
- транспортні та ін.

Проте серед наведених ознак, є ті, які викликають багато суперечок. Так, на нашу думку, класифікація за призначенням недостатньо повно відображає економічну сутність активів у сучасній практиці управління.

До виробничих основних засобів належать обладнання, транспортні засоби, машини, господарський та виробничий інвентар, засоби обчислювальної техніки та інші об'єкти, які безпосередньо беруть участь у здійсненні основного виду діяльності підприємства – випуску продукції.

Невиробничі основні засоби призначені для соціально-побутового обслуговування персоналу підприємства.

У різних підприємствах той самий об'єкт може ставитися як до виробничим в одних, так і невиробничим в інших випадках. У господарську діяльність об'єкт можна використовувати одночасно у двох цілях: як той, хто приносить вигоду, тобто. виробничий, і використовуватися на невиробничі мети.

На нашу думку, основні засоби залежно від форми віднесення до виробництва, виробничого процесу можна класифікувати на:

- виробничі;
- які частково у виробництві;
- невиробничі.

Тоді склад, що здається в оренду, можна буде віднесений до другої категорії, що частково беруть участь у виробництві.

До другої групи не може належати обладнання та інструмент, за допомогою якого виготовляється продукція. Вони відносяться лише до виробничих основних засобів, а також до неї відносять будинки, в яких розташовані виробничі цехи.

Крім того, вважаємо доречною пропозицію Сафонік Н.П., Ваташук В.В. щодо доповнення класифікації ознакою інноваційності. За цією ознакою науковці пропонують поділяти основні засоби на:

«– традиційні – це основні засоби, які використовують стандартні технології та не мають значних інноваційних особливостей;

- інноваційні – це основні засоби з використанням нових технологій, продуктивніших матеріалів або процесів, які є результатом інноваційної діяльності;

- інтелектуальні – це основні засоби, які поєднують у собі технологічну складову з інтелектуальними властивостями;

- спрямовані на досягнення екологічних цілей – це основні засоби, які спрямовані зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, вони можуть включати енергоефективне устаткування та інші екологічно орієнтовані рішення» [41].

Розширення класифікації на вказані ознаки допоможе ідентифікувати основні засоби, які проявляють високий потенціал для інновацій та можуть сприяти розвитку підприємства. Кожен вид основних засобів може мати важливе значення в залежності від конкретної галузі та стратегії підприємства.

Економічна сутність основних засобів проявляється у перенесенні своєї вартості на виготовлений продукт поступово чи частинами, у міру зносу. Нарахований знос накопичується в амортизаційному фонді, який надалі служить для нових капітальних вкладень. Внаслідок чого можна сказати, що основні засоби беруть участь у постійному кругообігу.

Облік та планування основних засобів ведуться у натуральній та грошовій формах. При оцінці основних засобів у натуральній формі встановлюється кількість машин, їх продуктивність, потужність, розмір виробничих площ та інші кількісні величини. Ці дані використовуються для розрахунку галузей планування виробничої програми, резервів підвищення виробітку на устаткуванні, складання балансу обладнання. З цією метою ведуться інвентаризація та паспортизація обладнання, облік, його вибуття та прибуття.

В економіці ширше використання має система фінансових показників, що отримала особливий розвиток у ринкових умовах. Грошова оцінка основних засобів необхідна для планування розширеного відтворення основних засобів, визначення ступеня зношування та розміру амортизаційних відрахувань.

Оцінка основних засобів є грошове вираження вартості, які знаходять свій відбиток у бухгалтерському обліку. У поточному обліку виділяють три види оцінки:

- початкову вартість;
- поточну (відновлювальну) вартість;
- залишкову вартість.

Розглянувши поняття «первісна вартість», відзначимо, що це сума витрат на придбання, витрат на доставку та монтаж за діючими цінами на відповідні елементи основних засобів та інших витрат, необхідних для доведення даного об'єкта до готовності до експлуатації.

Відновлювальна вартість основних засобів – вартість відтворення об'єктів основних засобів певний період, встановлювана шляхом проведення переоцінки. Також відновлювальною вартістю визнається вартість усіх витрат на придбання (будівництво) майнових об'єктів, включаючи витрати на транспортування, встановлення тощо за діючими ринковими цінами та тарифами на певну дату.

З часом початкова вартість може відхилитися від відновної через високі темпи інфляції, подорожчання виробництва, стану ринку тощо. Якщо величина відхилення стає суттєвою, первісна вартість переоцінюється і доводиться до рівня відновлювальної. Це необхідно для того, щоб підприємство змогло сформувати капітальні вкладення через амортизаційні відрахування для рівноцінної заміни засобів праці (реновацію). Крім того, сильно занижена вартість майна підприємства, порівняно з реальним рівнем цін, призводить до спотворення оцінки активів у бухгалтерському балансі.

Залишкова вартість – вартість основних засобів з урахуванням нарахованої амортизації. Визначається цей показник шляхом віднімання з первісної (або відновної) вартості суми амортизаційних відрахувань. Цей вид оцінки показує величину вартості основного засобу, яка ще не перенесена на готову продукцію (виконані роботи, надані послуги).

Оцінка основних засобів за залишковою вартістю необхідна складання бухгалтерського балансу, виявлення фінансового результату від вибуття майна підприємства, і навіть визначення його якісного стану. «Класифікація основних засобів та їх оцінка при надходженні і вибутті залежить як від джерела їх надходження на підприємство так і від особливостей їх використання та функціонального призначення» [40, с. 102].

Отже, оцінка основних засобів проводиться для визначення їх загального обсягу, динаміки та структури, величини вартості, що переноситься на вартість готової продукції, для встановлення зміни величини основних засобів щодо окремих галузей та підприємств за певний період. Це дозволяє підприємствам створювати необхідні умови для формування обґрунтованих накопичень коштів на оновлення основних засобів, формувати економічно обґрунтовану вихідну вартісну базу для оцінки майна та індексувати норми амортизації на повне відновлення.

1.2. Сутність відтворення основних засобів

Сучасний розвиток економіки вимагає переосмислення і розширення змісту усталених теоретичних основ розуміння сутності відтворення основних засобів підприємства.

В першу чергу, перед розкриттям теоретичних та практичних аспектів відтворення основних засобів та фінансового забезпечення даного процесу, слід провести огляд наукових праць для визначення найбільш проблемних питань в даній сфері (таблиця 1.1).

Як бачимо серед досліджуваних праць, науковці велику увагу приділяли теоретичним аспектам відтворення основних засобів (поняття, види тощо). Серед питань, які стосувалися фінансування, основна увага приділялася амортизації як одному з джерел фінансування відтворення.

Таблиця 1.1

Проблемні питання відтворення основних засобів, розкриті в науковій літературі

№ з/п	Джерело	Основні результати дослідження
1.	Алескерова Ю.В., Тодосійчук В.Л., Мостовик В.О [1]	Досліджено сутність фінансово-кредитного забезпечення відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано сутність основних засобів та їх важливість для сільськогосподарського підприємства. Показано різні методи кредитування підприємств
2.	Гурська Л.Л. [6]	Розкрито поняття та види відтворення основних засобів
3.	Довбенко О.Р., Мілька А.І. [7]	Розкрито підходи до трактування поняття «основні засоби», враховуючи процеси відтворення
4.	Дудчик О.Ю., Сальникова Т.В. [8]	Обґрунтовано значення необоротних активів для економіки країни та формування виробничого потенціалу підприємств. Виявлено тенденції зростання необоротних активів підприємств усіх видів діяльності, збільшення виробничих потужностей і можливостей для реалізації інвестиційних проектів та здатність підприємств покращити стан своїх нематеріальних і основних активів та фінансовий стан в цілому. Визначено негативні фактори, наведено рекомендації щодо відтворення необоротних активів для забезпечення ефективної діяльності підприємств
5.	Любар О.О. [26; 27]	Розкрито сутність та значення процесу відтворення основних засобів та їх складової – земель сільськогосподарського призначення. Акцент зроблено саме на інноваційному відтворенні. Основна увага була зосереджена на дослідженні існуючих видів та форм відтворення основних засобів
6.	Мельничук І., Мужевич Н. [31]	Розглянуто амортизаційну політику вітчизняних будівельних підприємств щодо вибору оптимального методу амортизації на виробничі основні засоби. Наведено рекомендації щодо амортизаційної політики будівельного підприємства
7.	Сафонік Н., Ватащук В. [41]	Досліджено класифікацію основних засобів за рядом ознак, що дозволяє оптимізувати їхню структуру та забезпечити ефективне їх використання. Обґрунтовано шляхи поліпшення використання основних засобів підприємства. Визначено особливості формування стратегії управління основними засобами
8.	Скорба О.А. [42]	Запропоновано механізм вибору оптимальної амортизаційної політики керівництвом суб'єкта господарювання, оснований на реальному акумулюванні «живих» коштів, який має стати джерелом внутрішніх інвестицій для відновлення та оновлення основних засобів суб'єкта господарювання
9.	Сліпак І., Майстро Р.Г. [43]	Розкрито поняття, види відтворення основних засобів (просте, розширене, звужене), форми оновлення основних засобів (інтенсивне, екстенсивне)
10.	Фальченко О.О. [46]	Наведено показники для аналізу ефективності відтворення основних засобів

Проведене дослідження економічної літератури дозволяє дати узагальнену дефініцію відтворення – це безперервне поновлення, постійне повторення процесу виробництва (безперервний соціально-економічний розвиток); включає відтворення матеріальних благ (оборотного, основного капіталу, предметів споживання), робочої сили та соціально-економічних відносин (перехід права власності, соціальні відносини) з приростом та підтримки їх на оптимальному рівні з метою забезпечення безперервності процесу виробництва продукції, послуг, роботи та отримання на цій основі економічної та соціальної користі (рис. 1.2).

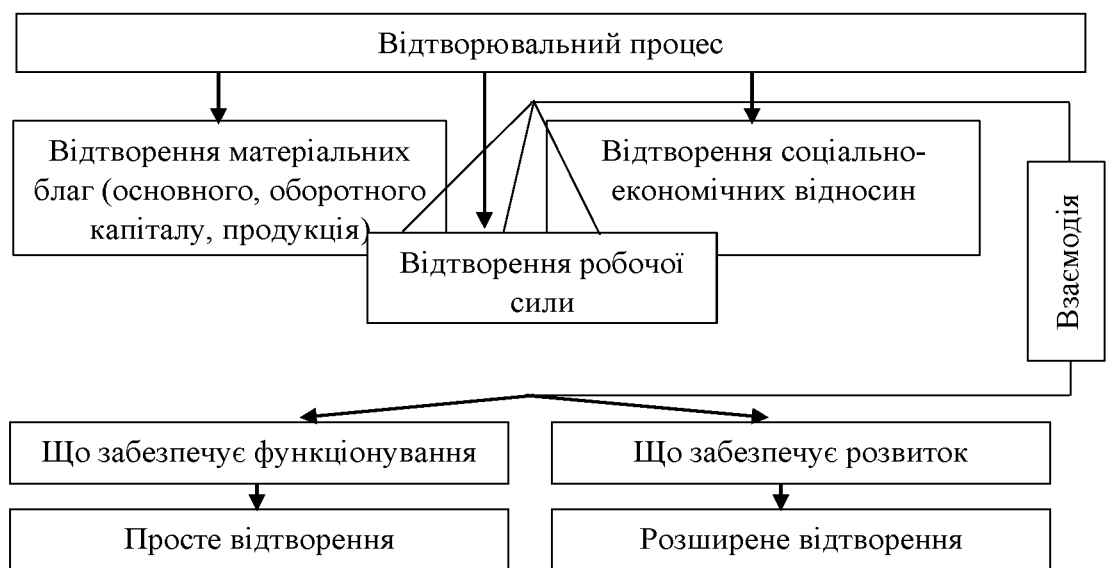

Рис. 1.2. Складові частини відтворювального процесу

Відтворення основних засобів є важливою складовою загального процесу відтворення і має розглядатися у загальній системі відтворення.

Гурська Л. Л. стверджує, що «відтворення основних засобів – це процес безперервного їх поновлення у зв’язку з фізичним зносом або так званим «моральним» старінням, спричиненим науково-технічним прогресом, до настання повного фізичного спрацювання» [6]. При цьому дослідниця вказує на той факт, що останнє, насамперед, характерне знаряддям праці й транспортним засобам.

У рамках такого підходу однією з ключових проблем стає проблема відтворення основних засобів – у найбільш загальному вигляді, проблема збереження сутнісних властивостей та стійкості економіки в процесі та за рахунок безперервних змін основних засобів.

У ринкових умовах господарювання відтворення основних засобів підприємства відбувається відповідно до вимог закону попиту та пропозиції. Воно стає процесом кількісного та якісного вдосконалення основних засобів підприємства, що забезпечує вимоги споживачів при зниженні витрат обігу та збільшення прибутку чинного суб'єкта господарювання.

Ми розділили методологічні підходи до вивчення відтворення основних засобів підприємства на кілька груп:

Перша група підходів заснована на поліекономічному аналізі відтворення основних засобів підприємства як фактору виробництва. Фундаментальним методом в даному випадку є абстрагування від частковостей, безпосередньо пов'язаних з конкретним підприємством.

Друга група підходів відбиває аналіз відтворення основних засобів підприємства, що приділяє особливу увагу зв'язку даного процесу ефективності застосування засобів виробництва. У даному разі йдеться не про повернення вартості зношених засобів виробництва, а про капітальні вкладення та їх ефективність.

Третя група розглядає відтворення основних засобів з позиції його інтенсивного та екстенсивного характеру.

Підсумовуючи аналіз підходів до вивчення відтворення основних засобів підприємства, можна констатувати, що генезис економічної думки супроводжувався удосконаленням методів пізнання цього процесу.

На основі вищенаведеного сформулюємо таке поняття відтворення основних засобів як безперервний, постійно відновлюваний процес функціонування та розвитку (руху) основних засобів для подальшого відновлення, в ході якого відбувається їх адаптація до зміни зовнішніх та

внутрішніх умов задоволення потреб, що змінюються під впливом розвитку суспільних відносин.

Виходячи з даного визначення, відтворення основних засобів підприємства передбачає:

- 1) відновлення втрачених властивостей основних засобів (капітальний ремонт);
- 2) придбання якісних властивостей основних засобів, раніше не використаних (реконструкція, модернізація);
- 3) заміна сучаснішими основними засобами (нове будівництво, придбання нових елементів, технічне переозброєння).

Цикл відтворення основних засобів на окремому підприємстві представлений послідовністю наступних стадій: формування основних засобів, включаючи його введення; накопичення та освоєння; споживання основних засобів, що передбачає використання їх у процесі виробництва, формування амортизаційного фонду; вибуття основних засобів.

У масштабі всієї економіки – це складніший процес, що істотно відрізняється від мікрорівня, і поряд зі стадіями, властивими підприємству, включає стадію створення нових його елементів, яка передбачає, крім безпосереднього виготовлення основних засобів, науково-технічну підготовку, включаючи пошукові та прикладні дослідження, конструкторські та технологічні розробки, випробування.

Спрощено цикл відтворення основних засобів представлений на рис. 1.3.

Цикл відтворення основних засобів – це час: на виконання НДДКР; на виготовлення нового засобу праці та його доопрацювання; на використання та функціонування нового засобу праці та час на вибуття засобу праці з економічної стадії.

Цикл відтворення основних засобів, на нашу думку, це сукупність стадій його руху, що постійно повторюються і утворюють кругообіг та оборот основних засобів протягом певного проміжку часу.

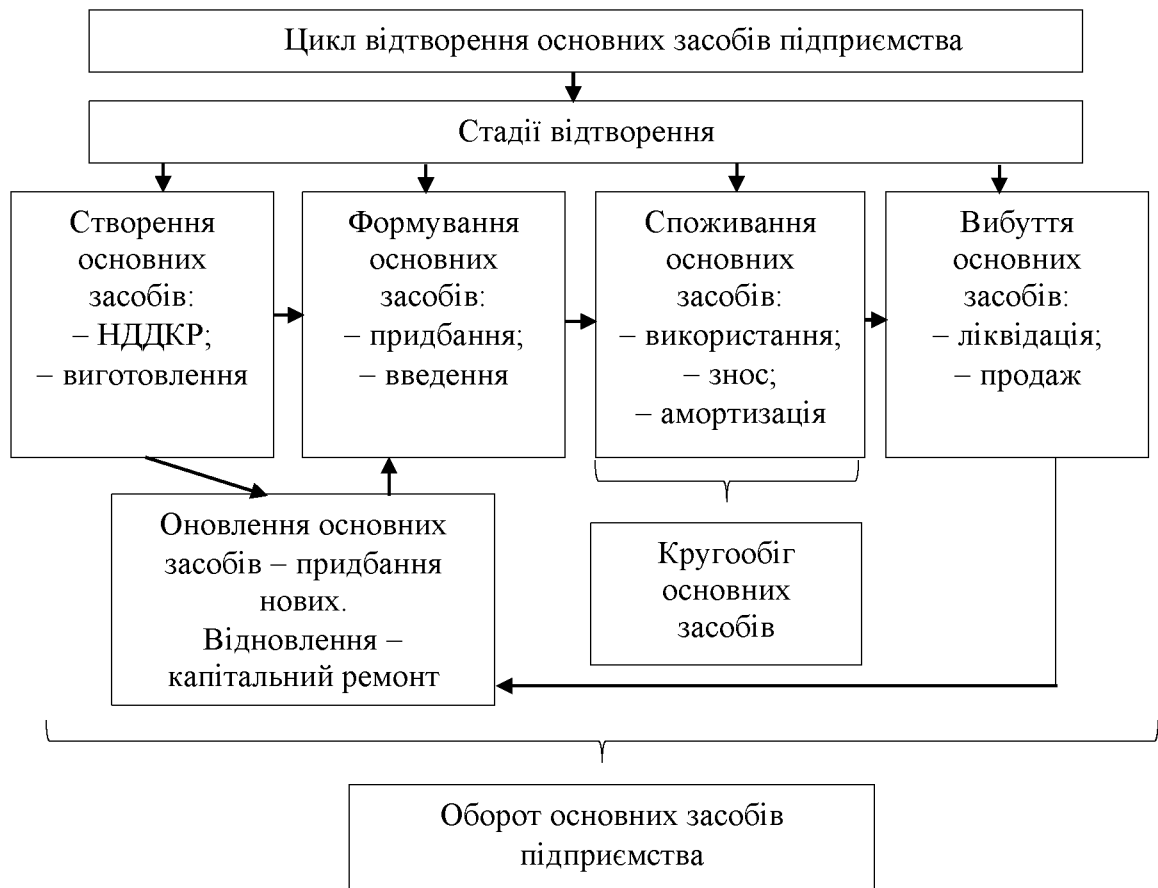

Рис. 1.3. Цикл відтворення основних засобів підприємства

Стадія відтворення характеризує період перебування основних засобів у одній з конкретних щаблів у розвитку до початку його переходу в інший щабель. При цьому необхідно враховувати, що стадії відтворення здійснюються одночасно і у вартісній та натуральній формі.

Першою стадією відтворення основних засобів є створення. Другий – їх формування. Третьою – споживання основних засобів, яке передбачає використання, знос та амортизацію основних засобів. Використання основних засобів у процесі виробництва його продуктивне споживання, тобто втрата його корисності. На цьому етапі відбувається фізичний і моральний знос основних засобів, і навіть перенесення його вартості у вигляді нарахування амортизації на вироблену продукцію, роботи, послуги. Четвертою стадією циклу відтворення основних засобів є їхнє вибуття.

Цикл відтворення замикає стадія оновлення основних засобів, перетворюючи його в оборот основних засобів.

Зазначимо, що розділяти стадії відтворювального руху, у їх динамічному взаємозв'язку, слід через те, що кожна попередня, своєю чергою, створює передумови для наступної.

При розгляді циклу відтворення, на нашу думку, можна виділити такі ознаки: системна цілісність процесу; безперервність руху; поступове перенесення вартості; пропорційність, тобто рух споживчої вартості та вартості; часткове відтворення вартості готової продукції та її накопичення у грошовій формі; відновлення основних засобів у відповідній формі через більш менш тривалі періоди часу.

Розвиток сутнісних уявлень про цикл відтворення основних засобів підприємств сприятиме прийняттю науково обґрунтованих рішень у галузі управління відтворенням основних засобів.

Відзначимо, що відтворення основних засобів – це найважливіший механізм ринкової економіки, що забезпечує оптимальне розміщення ресурсів через перелив капіталу, що дає можливість для створення нових підприємств, що дозволяє економити на витратах обігу та допомагає відбору ефективніших власників основних засобів.

У рамках суб'єкта господарювання відтворення основних засобів – це складний процес, що включає: споживання, амортизацію, відновлення об'єктів основних засобів.

Особливостями відтворення основних засобів підприємства є таке: по-перше, відтворення підвищує якісний рівень основних засобів, що впливає збільшення обсягу виробництва продукції при зниженні витрат виробництва; по-друге, ефективність зростання виробництва досягається не за рахунок зростання обсягів основних засобів, а за рахунок оновлення наявного за їх значної величини; по-третє, виходячи з досвіду країн з розвиненою ринковою економікою, відтворенню основних засобів належить провідна роль у періоди кризи та виходу з економічної паду; по-четверте, забезпечуючи якісне

вдосконалення його елементів, відтворення основних засобів доводить необхідність адекватної зміни трудових ресурсів; по-п'яте, вирішується більшість питань соціального розвитку організації та суспільства в цілому (вирішення питань охорони навколишнього середовища, підвищення рівня безпеки праці, покращення його умов тощо).

Отже, відтворення основних засобів підприємства – це, насамперед, процес розвитку основних засобів у часі, що має безперервний і водночас циклічний характер.

1.3. Джерела фінансування відтворення основних засобів

У процесі управління основними засобами одним з найважливіших напрямків є забезпечення їх своєчасного та ефективного формування та оновлення.

Формування та відтворення основних засобів на підприємствах може здійснюватися як за рахунок прямих інвестицій, так і шляхом передачі засновниками об'єктів основного капіталу за рахунок внесків до статутного капіталу, або шляхом безоплатної передачі юридичними та фізичними особами.

Фінансове забезпечення процесу відтворення означає покриття витрат, пов'язаних з відтворенням основних засобів, за рахунок фінансових ресурсів, які накопичили підприємства та держава. Основна мета цього фінансового забезпечення полягає в формуванні необхідних коштів на підприємстві для відновлення виробничого потенціалу. Основним завданням є прийняття рішень стосовно складу та структури джерел фінансування цього процесу [44].

З розвитком ринкових відносин джерела фінансування капітальних вкладень стають дедалі різноманітнішими. Найбільш поширеною є класифікація джерел, розділених на дві групи – внутрішні та зовнішні. До внутрішніх джерел підприємства можна віднести власні кошти, а до зовнішніх – залучені та позикові. Економічні дослідження показують, що

співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами інвестицій підприємств залежить від фази ділового циклу. В періоди поживавлення та підйому у зв'язку з підвищенням інвестиційної активності збільшується частка зовнішніх джерел, а в періоди економічного спаду та скорочення масштабів інвестування підвищується частка внутрішніх.

В нинішніх умовах фінансування відтворення основних засобів може бути здійснене різними способами, залежно від характеру підприємства, його потреб та можливостей. Серед джерел фінансування для відтворення основних засобів можна навести перелік, представлений на рис. 1.4.

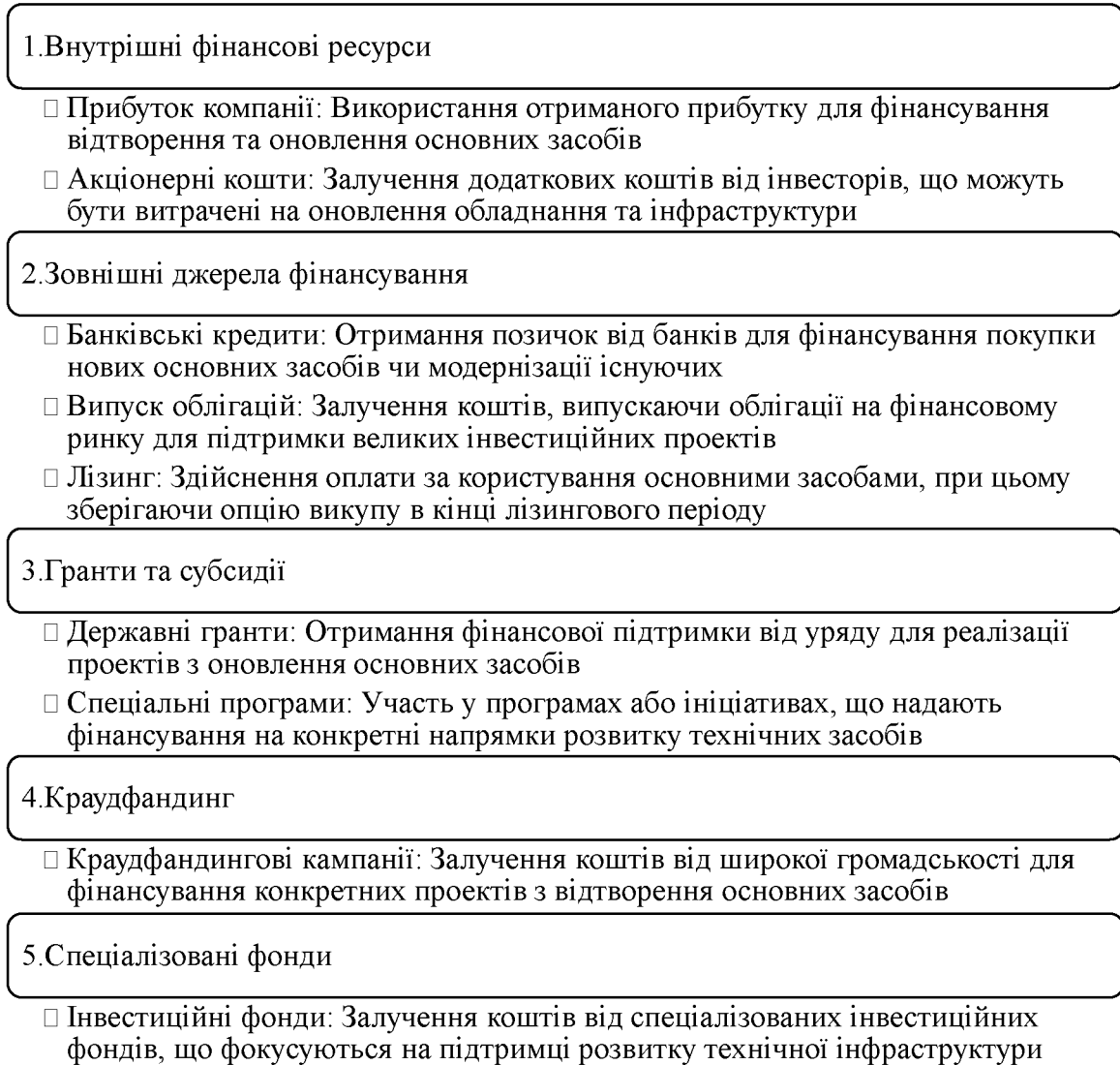

Рис. 1.4. Джерела фінансування відтворення основних засобів

Кожне з наведених джерел має свої переваги та обмеження, і вибір конкретного джерела фінансування може бути зумовлений рядом факторів, включаючи ринкові умови, стратегічні цілі підприємства та ступінь доступності фінансових ресурсів.

Все ж таки найчастіше, фінансування процесу формування основних засобів може здійснюватися за рахунок таких основних джерел:

- внески засновників, здійснені в момент створення підприємства або вже в процесі його функціонування;
- власні ресурси підприємства, створені у процесі його статутної діяльності;
- кошти, отримані підприємством на кредитних засадах;
- кошти бюджетів різних рівнів бюджетної системи України, що перераховуються на безоплатній і поворотній основі;
- кошти, мобілізовані інвесторами для пайової участі в будівництві об'єктів;
- кошти, надані іноземними інвесторами в різних формах.

Крім перерахованих вище джерел формування основних засобів, в сучасних умовах широко застосовуються такий спосіб формування, як лізинг. Лізинг, по суті, є різновидом довгострокового кредиту, що надається в натуральній формі і є перспективним методом формування та оновлення основних засобів.

Лізинг є «тим видом інвестиційної діяльності, який надає можливість формувати основні засоби не придбаваючи їх у власність, а брати у володіння на умовах лізингової угоди, що значно зменшує витрати підприємства та дозволяє в короткий проміжок часу оновити основні засоби та підвищити ефективність їх використання, що забезпечить збільшення обсягів виробництва та виведе підприємство на новий конкурентоспроможний рівень» [47]. Лізинг представляє собою метод фінансування капітальних вкладень, який дозволяє тривалий термін користуватися об'єктом лізингу без потреби в одноразовій оплаті його повної вартості.

В той же час слід враховувати, що «фінансове забезпечення лізингових операцій є надійнішим за звичайне кредитування, оскільки виділені кошти використовуються для придбання певного майна, яке гарантує відшкодування боргу. Однак у цій ситуації виникає ризик, пов'язаний із правом власності, тому деякі лізингові компанії вимагають застави» [1].

Розрізняють часткове і повне відтворення основних засобів підприємства.

Часткова реставрація передбачає заміну окремих частин і вузлів об'єкта за допомогою поточного, середнього і капітального ремонту.

Підприємства самостійно визначають як загальний обсяг ремонтних робіт, так і його структуру за видами. Витрати на всі види ремонтів основних засобів виробничого призначення включаються до собівартості виробництва і реалізації продукції. Підприємства мають право вибрати варіант віднесення витрат на ремонт до собівартості:

- шляхом включення до собівартості фактичних витрат на ремонт відразу після його проведення;
- шляхом створення ремонтного фонду на основі визначення норми формування ремонтного фонду на основі кошторисного обсягу ремонтних робіт;
- шляхом віднесення фактичних витрат на ремонт основних засобів до витрат майбутніх періодів з подальшим списанням на виробничі витрати.

Фінансування всіх видів ремонтів непродуктивних елементів основних засобів здійснюється за рахунок прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства.

Повне відновлення реалізується шляхом заміни існуючих об'єктів на нові (в тому числі в ході капітального будівництва). При цьому відтворення може приймати дві форми: просту і розширену.

У разі простого відтворення витрати на відновлення основних засобів відповідають сумі амортизаційних відрахувань;

У разі тривалої реставрації витрати на відновлення основних засобів перевищують суму нарахованих амортизаційних відрахувань.

Проте, як стверджують дослідники, наразі «діюча амортизаційна політика не виконує свою головну функцію – мотивація до реального накопичення коштів для оновлення зношених і морально та технічно застарілих основних засобів підприємства. Сьогодні жодне підприємство не в змозі протягом нормативного терміну служби основних засобів відшкодувати свої витрати на їх відновлення, а за необхідності на оновлення» [42]. Тому на підприємствах слід переглядати прийняту амортизаційну політику в частині її ефективності застосування.

Щоправда, окремі дослідники наводять також і звужене відтворення як «такий вид відтворення, коли кількість і вартість основних фондів підприємства поступово зменшується» [43].

Основним методом розширеного відтворення основних засобів є прямі інвестиції (капітальні вкладення).

Для фінансування вкладень в основні засоби може бути використана прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати всіх видів податків та інших аналогічних платежів до бюджету і позабюджетних фондів, виконання першочергових зобов'язань перед кредиторами та інвесторами.

Величина прибутку, призначена для фінансування інвестицій в основні засоби, визначається при її розподілі у фінансовому вираженні.

Амортизаційні відрахування є найбільш стабільним джерелом фінансування відтворення основних засобів, оскільки їх наявність і розмір не пов'язані з результатами фінансово-господарської діяльності, а обумовлені особливістю обороту вартості вже наявних на підприємстві основних засобів. Амортизаційні відрахування включаються в собівартість продукції і відшкодовуються організації в складі виручки від реалізації.

Спочатку амортизаційні відрахування призначені для забезпечення простого відтворення предметів, що амортизуються, після закінчення терміну

їх корисного використання. Але при цьому можна використовувати амортизаційні відрахування як джерело фінансування розширеного відтворення основних засобів, оскільки протягом терміну корисного використання об'єкта, що амортизується, амортизаційні відрахування акумулюються підприємством в грошовій формі і можуть використовуватися як тимчасово вільні кошти.

Забезпечення фінансування відтворення основних засобів є важливим аспектом стратегічного розвитку підприємства. Розглянуті різноманітні джерела фінансування мають свої унікальні переваги та недоліки.

Важливим є вибір оптимального підходу до фінансування, який враховує конкретні умови підприємства, його стратегічні цілі та потреби. Необхідно також враховувати ринкові умови та доступність фінансових ресурсів. Управління джерелами фінансування відтворення основних засобів є стратегічним завданням, що вимагає уважного аналізу і прийняття обґрунтованих рішень для забезпечення сталого розвитку підприємства.

Висновки до розділу 1

Узагальнено підходи науковців щодо поняття та класифікації основних засобів. В частині удосконалення останньої запропоновано доповнити її ознакою інноваційності, згідно якої слід поділяти основні засоби на традиційні; інноваційні; інтелектуальні; спрямовані на досягнення екологічних цілей. Щодо виділення видів залежно від форми віднесення до виробництва, виробничого процесу вважаємо за необхідне розширити їх перелік таким чином: виробничі; які частково у виробництві; невиробничі.

Розкрито питання оцінки основних засобів, яка проводиться для визначення їх загального обсягу, динаміки та структури, величини вартості, що переноситься на вартість готової продукції, для встановлення зміни величини основних засобів щодо окремих галузей та підприємств за певний період. Це дозволяє підприємствам створювати необхідні умови для

формування обґрунтованих накопичень коштів на оновлення основних засобів, формувати економічно обґрунтовану вихідну вартісну базу для оцінки майна та індексувати норми амортизації на повне відновлення.

В результаті проведеного дослідження наукових праць визначено, що науковці велику увагу приділяли теоретичним аспектам відтворення основних засобів (поняття, види тощо). Серед питань, які стосувалися фінансування, основна увага приділялася амортизації як одному з джерел фінансування відтворення.

На основі систематизації наукових праць узагальнено поняття відтворення – це безперервне поновлення, постійне повторення процесу виробництва (безперервний соціально-економічний розвиток); включає відтворення матеріальних благ (оборотного, основного капіталу, предметів споживання), робочої сили та соціально-економічних відносин (перехід права власності, соціальні відносини) з приростом та підтримки їх на оптимальному рівні з метою забезпечення безперервності процесу виробництва продукції, послуг, роботи та отримання на цій основі економічної та соціальної користі.

Визначено особливості відтворення основних засобів підприємства:

- 1) відтворення підвищує якісний рівень основних засобів, що впливає збільшення обсягу виробництва продукції при зниженні витрат виробництва;
- 2) ефективність зростання виробництва досягається не за рахунок зростання обсягів основних засобів, а за рахунок оновлення наявного за їх значної величини;
- 3) відтворенню основних засобів належить провідна роль у періоди кризи та виходу з економічної паду;
- 4) забезпечуючи якісне вдосконалення його елементів, відтворення основних засобів доводить необхідність адекватної зміни трудових ресурсів;
- 5) вирішується більшість питань соціального розвитку організації та суспільства в цілому.

В нинішніх умовах фінансування відтворення основних засобів може бути здійснене різними способами, залежно від характеру підприємства, його потреб та можливостей. Систематизовано джерела фінансування відтворення основних засобів, визначені їх переваги та обмеження.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ТФ» ІПК»

2.1. Методичний інструментарій оцінки фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства

Правильний та економічно обґрунтований вибір методів відтворення основних засобів при управлінні відтворенням має дуже важливе значення для підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Більшість вітчизняних і зарубіжних економістів щодо економічного обґрунтування вибору методів відтворення основних засобів ґрунтуються на математичній моделі завдання заміни устаткування, розробленої американськими математиками Р. Беллманом і З. Дрейфусом. Застосування зазначеної моделі на практиці для вироблення оптимального управлінського рішення на вибір методів відтворення пов'язане з великим обсягом обчислень, і труднощами у виборі значень параметрів та коефіцієнтів, що впливають на інтенсивність фізичного та морального старіння обладнання [19].

На нашу думку, методичний інструментарій економічного обґрунтування вибору методу відтворення основних засобів підприємства повинен забезпечувати оптимізацію витрат на відтворення основних засобів з урахуванням наявності матеріальних, трудових, фінансових ресурсів підприємства та рівня конкуренції у галузі, і має бути простим у практичному застосуванні.

Розробка методики, на думку, зводиться до певного алгоритму, етапам якого приділимо увагу.

Вироблення цілей відтворення основних засобів відповідно до цілей та завдань підприємства. На цьому етапі розробляються базові сценарії відтворення об'єктів основних засобів у різних випадках:

- ліквідація непотрібних об'єктів;
- ремонт/реконструкція об'єктів;
- придбання нових об'єктів (в т.ч. придбання у лізинг та в кредит);
- здавання в оренду наявних об'єктів основних засобів тощо.

Аналіз стану відтворення основних засобів слід проводити в розрізі кожного одиничного об'єкта поновлення (окремої машини, лінії, комплексу, структурного підрозділу підприємства) з позиції їх затребуваності у виробничому процесі.

Вихідними для економічного обґрунтування методів відтворення основних засобів є визначення необхідної суми капіталовкладень з різних методів відтворення. Порівнюються рівень інвестицій за різними проектами та рівень можливої їх прибутковості.

Дослідження технічних, фінансових та інших можливостей інвестування у відтворення основних засобів. Визначення максимального обсягу інвестицій проводиться з фінансово-економічного стану підприємства, і навіть можливостей залучення кредитних ресурсів підприємством.

Визначення порівняльної ефективності методів відтворення основних засобів та визначення ресурсної та технічної здійсненності, на нашу думку, слід здійснювати на основі певних критеріїв.

Як критерії вибору методів відтворення основних засобів використовуються такі показники, як мінімум собівартості одиниці продукції, робіт, послуг, що виробляються за допомогою основних засобів за мінусом амортизації; максимум рентабельності, мінімум питомих витрат на придбання та експлуатаційних витрат; максимум прибутку, максимум чистого дисконтованого доходу, максимум додаткового грошового потоку, мінімум ціни капіталу, інвестованого у відтворення, мінімум ціни споживання основних засобів (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Критеріальний вибір методів відтворення основних засобів

Показники	Методи відтворення		Критерій оптимальності методу та варіанта відтворення основних засобів	Ступінь актуальності критерію в залежності від стадії розвитку організації			
	Нове будівництво, придбання нового за варіантами	Капітальний ремонт за варіантами		Введення	Зріст	Зрілість	Спад
Собівартість одиниці продукції, робіт, послуг, що виробляються за допомогою основних засобів за мінусом амортизаційних відрахувань			Мінімальне значення	A	B	B	C
Рентабельність основних засобів			Максимальне значення	A	B	A	B
Витрати на утримання та експлуатацію основних засобів			Мінімальне значення	C	A	B	C
Прибуток			Максимальне значення	C	A	B	C
Чистий дисконтований дохід			Максимальне значення	B	B	A	B
Додатковий грошовий потік			Максимальне значення	C	B	A	C
Ціна капіталу інвестованого у відтворення			Мінімальне значення	C	B	A	C
Ціна споживання основних засобів			Мінімальне значення	C	B	A	C
Розрахунковий коефіцієнт ефективності			Мінімальне значення	C	B	A	C
Найбільша відповідність критеріям оптимальності (відповідає чи відповідає) з урахуванням ступеня актуальності							

Критерії вибору методів відтворення основних засобів та показники, що визначають її сутність, представлені за рівнем актуальності застосування у методиці, виходячи зі стадій розвитку підприємства.

У осередках праворуч відображено ступінь актуальності цього показника цієї стадії (А – найбільш актуальний критерій; В – актуальний критерій; С – найменш актуальний критерій).

Застосування зазначених критеріїв вибору методів відтворення основних засобів, на нашу думку, дозволить оперативно ухвалювати економічно обґрунтовані управлінські рішення.

Відтворення основних засобів необхідно проводити тим методом при якому спостерігається мінімальна ціна споживання основних засобів та собівартість одиниці виробленої продукції за період часу буде найменшою.

Критерієм застосування методу відтворення основних засобів є момент, коли питомі дисконтовані витрати на випуск одиниці продукції мінімальні за постійної продуктивності основного засобу в періодах експлуатації.

При розрахунку додаткового грошового потоку порівнюються методи відтворення основних засобів, із усіх методів вибирається той, який забезпечує максимальний приріст у довгостроковому періоді з урахуванням ставки дисконтування.

Проведення аналізу основних засобів, застосування його методики повинна врахувати ряд положень (рис. 2.1).

Аналіз основних засобів спрямований на вирішення таких завдань, як:

- «– оцінка забезпеченості підприємства основними засобами;
- визначення складу та структури основних засобів, ступеня їх оновлення та вибуття;
- аналіз технічного стану основних засобів;
- визначення рівня фондоддачі, її динаміки, вивчення впливу зміни розміру основних засобів і фондоддачі на обсяг робіт;
- виявлення резервів підвищення фондоддачі, поліпшення використання техніки;

– визначення шляхів зниження витрат на утримання та експлуатацію машин і механізмів;

– оцінка виявлених резервів і розроблення заходів щодо поліпшення використання активної частини основних засобів» [33].

Рис. 2.1. Положення для здійснення аналізу основних засобів [33, с. 114]

В загальному аналіз основних засобів повинен здійснюватися у послідовності, представлений на рис. 2.2.

Аналіз стану та використання основних засобів стає необхідною передумовою для забезпечення їхнього подальшого відтворення та сприяє загалом підвищенню ефективності функціонування підприємства [19]. Аналітичні показники стану та ефективності використання наявних основних засобів можна логічно розглядати в рамках трьох комплексних груп, які висвітлюють:

1. Забезпечення підприємства необхідними для його діяльності основними засобами.
2. Ситуацію з наявністю та технічними характеристиками основних засобів.
3. Продуктивність використання основних засобів.

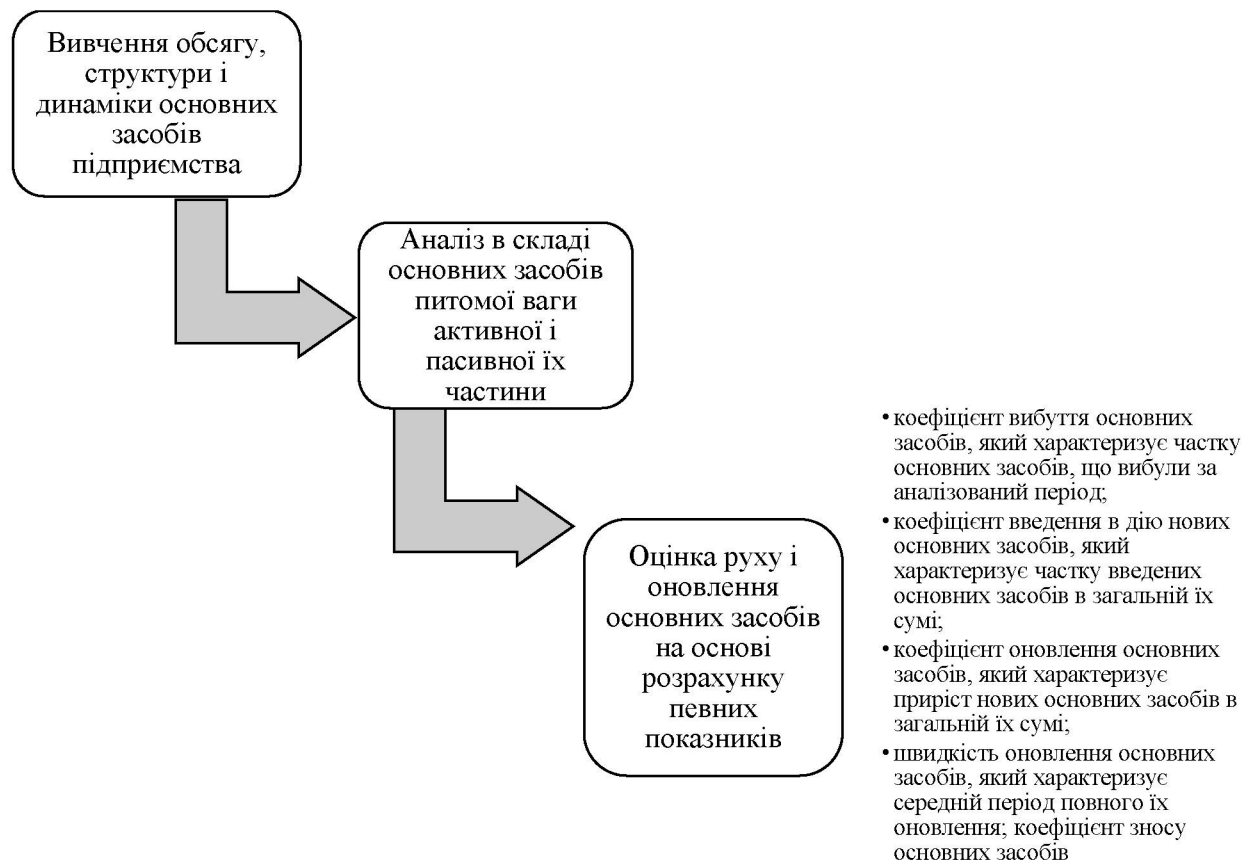

Рис. 2.2. Послідовність аналізу основних засобів

«Досліджуючи склад основних виробничих потужностей на підприємстві, їх потрібно поділити на активну й пасивну частини, обов’язково обчисливши частку кожної із попередньо названих груп. У подальшому потрібно детально вивчити зміну співвідношення між ними. Позитивною тенденцією в зміні основних засобів є перевищення темпів росту виробничих засобів порівняно з невиробничими, активної їх частини над пасивною. Це свідчить про правильну економічну політику підприємства щодо підвищення ефективності використання основних засобів.

Хоча підвищення питомої ваги активної частини основних засобів характеризує прогресивність структури, ріст технічної оснащеності підприємства, сприяє збільшенню випуску продукції, росту фондівіддачі, але в той же час відсутність пасивної частини основних засобів, її низька частка свідчить про відсутність нормальних умов праці, веде до травматизму зниження

продуктивності праці тощо. Аналіз основних засобів починають з оцінки їх наявності, стану, структури і динаміки у звітному періоді. При цьому необхідно зрівнювати ритми їх переміни з динамікою збільшення вартості виготовлюваної готової продукції або об'ємів виготовлення продукції у натуральних показниках. Позитивною при цьому вважається ситуація, коли останній із зазначених показників буде мати більш високі темпи збільшення у порівнянні із основними засобами.

У наступному етапі для підсумовуючої оцінки змін основних засобів за звітний досліджуваний період і характеру цих змін необхідно обраховувати коефіцієнти оновлення основних засобів, їх введення, виходу, приросту та відтворення основних засобів. Так, зокрема коефіцієнт оновлення (Кон) відображає інтенсивність оновлення основних засобів і обчислюється за формулою:

$$K_{он} = Z_{пост.} / Z_{кін.р.} \quad (2.1)$$

де $Z_{пост.}$ – вартість основних засобів, що надійшли за відповідний період;
 $Z_{кін.р.}$ – вартість основних засобів на кінець року.

Цей коефіцієнт рекомендується розраховувати: за всіма основними засобами та названими вище групами промислово-виробничого призначення, зокрема активною їх частиною; за окремими групами промислово-виробничих засобів; за основними видами устаткування. Разом з тим, коефіцієнт введення ($K_{вед}$) обчислюють як відношення введених в дію основних засобів до вартості засобів на кінець відповідного періоду:

$$K_{вед} = Z_{введ.} / Z_{кін.р.} \quad (2.2)$$

де $Z_{введ.}$ – вартість введених в дію основних засобів.

Для повнішого аналізу доцільно порівняти коефіцієнт оновлення за активною частиною з коефіцієнтом оновлення за всіма основними засобами (промислово-виробничими) і вивчити, за рахунок якої саме частини основних засобів більшою мірою відбувається їх оновлення. Якщо отримаємо вищий коефіцієнт оновлення щодо частини основних засобів, що є активною, то це дає підставу для висновку, що оновлення основних засобів відбувається власне через

активну частину (що при наявності всіх інших рівних умов має позитивну дію на показник фондовіддачі основних засобів)» [50, с. 218-219].

Ряд науковців наводять більш широкий перелік показників для оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства. Так, М.Ф. Рибченко, крім коефіцієнтів оновлення та прирості, вказує також і такі показники:

«•фондоємність є показником зворотній фондовіддачі, характеризує забезпеченість підприємства основними фондами;

•фондовіддача – це оборотність основних фондів, характеризує інтенсивність і ефективність їх використання;

•фондоозброєність є показником, що зображує скільки основних фондів у грошових одиницях припадає на одного робітника;

•коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства – це співвідношення основних засобів і загальної суми активів;

•коефіцієнт зносу – вимірює ступінь зносу основних засобів через співвідношення накопиченого зносу до їх первісної вартості;

•коефіцієнти вибуття – характеризує інтенсивність вибуття основних фондів;

•рентабельність основних виробничих засобів – визначає ступінь ефективності використання основних засобів через співвідношення балансового прибутку і середньої вартості основних засобів» [39, с. 135].

Якщо за результатами критеріального вибору методів відтворення основних засобів показники порівняння відповідають критеріям оптимальності, то за наявності джерел фінансування є доцільним вибір та реалізація найефективнішого методу. За нестачі власних джерел фінансування та відсутності можливості залучення позикових коштів доцільно використовувати наступний метод.

Кожне важливе рішення пов'язане з компромісами, негативними наслідками та побічними ефектами, знання яких керівник повинен співвіднести з очікуваними вигодами. У випадку прийняття рішень є вибір із альтернатив з метою оптимізації відтворення основних засобів організації.

Запропонований методичний інструментарій економічного обґрунтування вибору методів відтворення основних засобів підприємства, на нашу думку, дозволить приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на підприємствах.

Оскільки жоден із перелічених критеріїв сам собою не є достатнім до ухвалення ефективного рішення про вибір методу відтворення основних засобів, управлінське рішення має прийматися з урахуванням значень всіх перелічених критеріїв, і навіть цілей підприємства. При прийнятті управлінського рішення слід оцінити додатковий грошовий потік, що генерується методами відтворення основних засобів.

2.2. Аналіз стану та ефективності відтворення основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Торговельна фірма «Інтерпромкомплекс» (ТОВ «ТФ «ІПК») було засноване 30.12.1997 р. Підприємство зареєстровано за адресою: 08292, Київська область, місто Буча, бульвар Богдана Хмельницького, будинок 6, приміщення 260. Основний вид діяльності - 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту. Незважаючи на ефективність діяльності досліджуваного підприємства в частині управління основними засобами спостерігається значні проблеми. Наразі більшість основних засобів підприємства отримані на умовах оперативної оренди. Керівництво ТОВ «ТФ «ІПК» розглядає можливості щодо залучення основних засобів. Прийняття будь-якого рішення повинно ґрунтуватися на аналізі показників, в даному випадку – основних засобів.

В першу чергу проведемо аналіз вартості основних засобів на основі фінансової звітності за 2020-2022 рр. Аналіз використання основних засобів починається з оцінки забезпеченості підприємства основними засобами. Для цього необхідно вивчити в першу чергу динаміку обсягу основних засобів (табл. 2.2).

Таким чином, вартість основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК» протягом 2020-2022 рр. постійно зменшувалася. Причому в 2022 р. таке зменшення було найбільшим, вартість основних засобів скоротилася на 430 тис. грн. (або на 43,43 %) порівняно з 2020 р. та на 370 тис. грн. (або на 39,78 %) порівняно з 2021 р.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки вартості (залишкової) основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» за 2020-2022 рр.

Рік	Сума, тис. грн.	Абсолютне відхилення +/-, тис. грн.		Темп зростання, %		Темп приросту, %	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий
2020	990	х	х	х	х	х	х
2021	930	-60	-60	93,94	93,94	-6,06	-6,06
2022	560	-430	-370	56,57	60,22	-43,43	-39,78

Щодо аналізу структури, то слід зазначити, що на підприємстві наявні тільки основні засоби, які належать до групи «Транспортні засоби» (рис. 2.3).

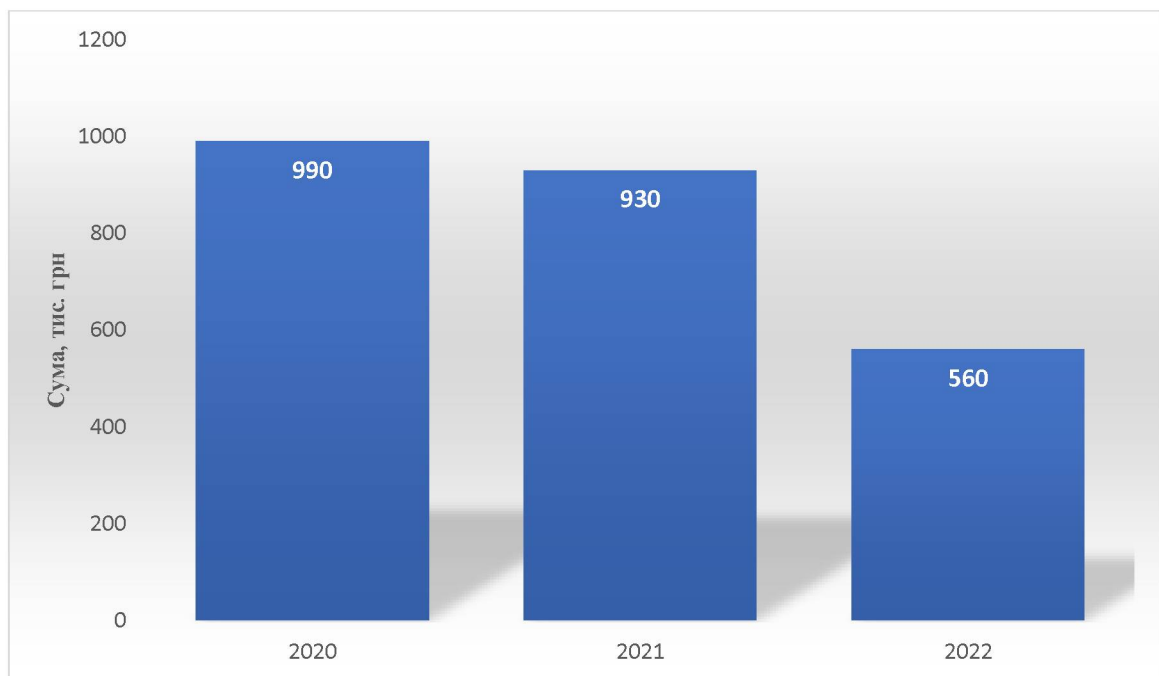

Рис. 2.3. Вартість основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК» в 2020-2022 рр.

Проаналізуємо зміни структури основних засобів в загальній вартості майна підприємства (табл. 2.3).

За даними таблиці можна зробити висновок, що підприємство не досить активно використовує в своїй діяльності основних засобів. У 2022 р. питома вага основних засобів у валюті балансу зменшилася на 0,2 п.с. порівняно з 2020 р. та на 01 п.с. порівняно з 2021 р., а вартість основних засобів в 2022 р. склала 560 тис. грн., що на 43,43 % менше, ніж в 2020 р.

Таблиця 2.3

Аналіз змін питомої ваги основних засобів в загальній вартості майна ТОВ «ТФ «ІПК» за 2020-2022 рр.

Показники	2020		2021		2022		Відхилення (пунктів структури) 2022 р. від:	
	сума, тис. грн.	пито- ма вага, %	сума, тис. грн.	пито- ма вага, %	сума, тис. грн.	пито- ма вага, %	2020	2021
Загальна вартість активів, тис. грн., у тому числі:	249308	100,0	367460	100,0	362235	100,0	x	x
– основні засоби	990	0,4	930	0,3	560	0,2	-0,2	-0,1

В той же час слід враховувати, що необґрунтоване збільшення частки основних засобів в майні підприємства призводить до зниження показників поточної ліквідності, зниженню фондівіддачі необоротних активів і уповільнює оборот усього капіталу підприємства. Через зменшення величини власного оборотного капіталу погіршуються показники забезпеченості підприємства оборотними коштами, що створює фінансову напругу й викликає труднощі у фінансуванні поточної діяльності підприємства. Оскільки частка основних засобів у вартості всіх активів ТОВ «ТФ «ІПК» є доволі низькою, отже, перед керівництвом поки що не постає проблема зниження показників поточної ліквідності через необґрунтоване зростання частки основних засобів.

В подальшому оцінимо показники наявності та руху основних засобів на підприємстві. Проведення економічного аналізу основних засобів передбачає також визначення і оцінку їхнього технічного стану. Тому доцільним є розрахунок коефіцієнтів зносу і придатності окремих основних засобів – для

характеристики їх технічного стану, коефіцієнтів оновлення, вибуття, приросту основних засобів – для оцінки їх руху у звітному періоді (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз наявності та руху основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК» за 2020-2022 рр.

№ з/п	Показник	Роки			Відхилення 2022 р. від:	
		2020	2021	2022	2020	2021
1.	Коефіцієнт зносу	0,50	0,58	0,75	0,25	0,17
2.	Коефіцієнт придатності	0,50	0,42	0,25	-0,25	-0,17
3.	Коефіцієнт оновлення	0,41	0,10	0,01	-0,4	-0,09
4.	Коефіцієнт вибуття	0	0	0	0	0
5.	Коефіцієнт приросту	0,71	0,11	0,01	-0,7	-0,1

Для кращого візуального сприйняття відобразимо отримані результати дослідження наявності та руху основних засобів за допомогою рис. 2.4.

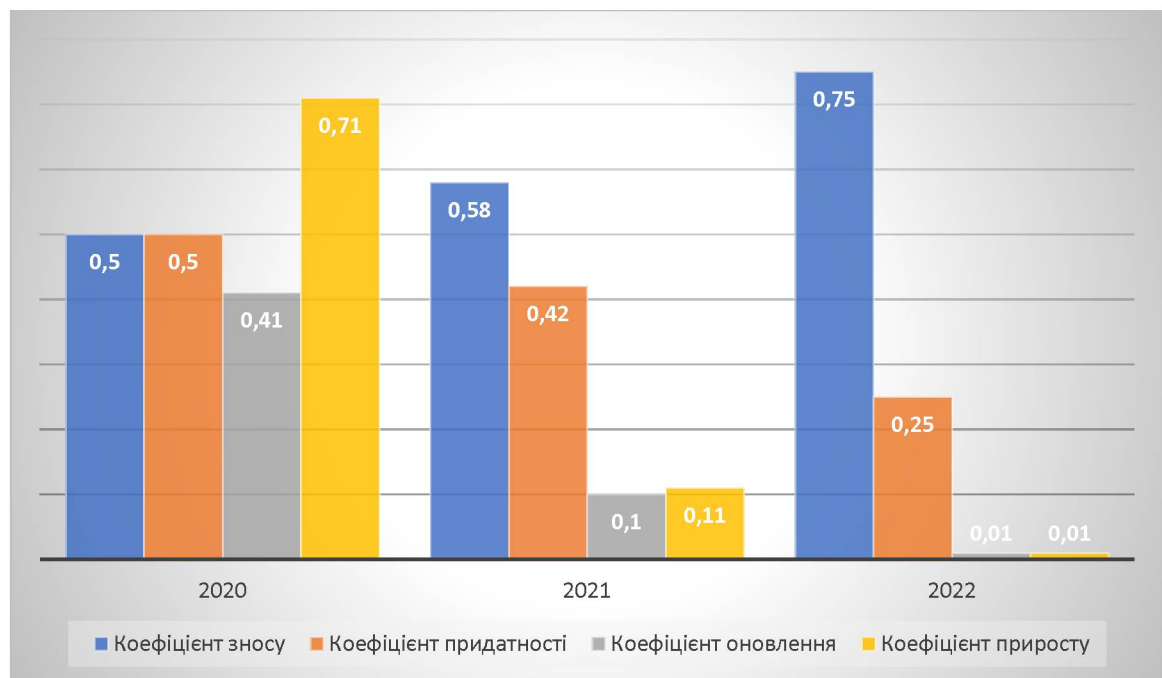

Рис. 2.4. Порівняння основних показників технічного стану та руху основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» за 2020-2022 рр.

Аналізуючи дані ТОВ «ТФ «ІПК», можна констатувати, що за період з 2020 по 2022 рр. спостерігаються негативні зміни зазначених коефіцієнтів. Адже найбільший коефіцієнт придатності (на рівні 50 %) та оновлення (41 %) були

саме в 2020 р., протягом наступних років їх значення суттєво знизилося. Зміна значень коефіцієнта зносу свідчить про суттєве збільшення амортизаційних відрахувань, причому слід зазначити, що на підприємстві встановлені більш високі амортизаційні відрахування.

Отже, незважаючи на використання ТОВ «ТФ «ІПК» достатньо великого обсягу основних засобів, динаміка його коефіцієнтів носить спадаючий характер, що в кінцевому результаті призвело до збільшення коефіцієнту зносу (75 % у 2022 р.) та зменшенню коефіцієнтів придатності та оновлення (25 % та 1 % відповідно). Дуже вражаючим є зменшення коефіцієнту оновлення основних засобів (від – 0,41 у 2020 р. до 0,01 у 2022 р.).

Як видно з рисунку і виконаних розрахунків ТОВ «ТФ «ІПК» має значний знос основних засобів і нульовий коефіцієнт вибуття. Це є свідченням того, що підприємство використовує застарілі основні засоби, не списуючи їх, а використовуючи за залишковою вартістю, що не дозволяє позитивно впливати на фінансові результати і життєдіяльність підприємств у цілому. Таким чином, володіючи значною вартістю основних засобів керівництво ТОВ «ТФ «ІПК» не дотримується політики вчасного їх оновлення та зменшення показників зношуваності.

Для управління суб'єктом господарювання особливе значення мають показники ефективності використання основних засобів, які відображають ступінь їх впливу на фінансові результати та фінансовий стан. Проведення аналізу ефективності використання основних засобів підприємства здійснюється на основі розрахунку показників ефективності використання основних засобів.

Кінцевий ефект від використання основних засобів виражається у загальних результатах господарської діяльності: у зниженні витрат на виробництво та надання послуг, збільшенні обсягів реалізації продукції та послуг, збільшенні прибутку, підвищенні платоспроможності та стійкості фінансового стану. Виходячи з цього, темпи зростання виручки від реалізації продукції/послуг або прибутку повинні випереджати темпи зростання основних засобів.

Для оцінки ефективності використання основних засобів на підприємстві пропонуємо розраховувати дохідність, фондovіддачу основних засобів та рентабельність продаж (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз ефективності використання основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» протягом 2020-2022 рр.

№ з/п	Показники	2020	2021	2022	Відхилення 2022 р. від:			
					2020		2021	
					+/-	%	+/-	%
1	Вартість основних засобів, тис. грн.	1988	2212	2232	244	12,27	20	0,90
2	Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.	475800	685968	859806	384006	80,71	173838	25,34
3	Прибуток від реалізації (валовий прибуток), тис. грн.	143573	155802	187406	43833	30,53	31604	20,28
4	Дохідність основних засобів	72,22	70,43	83,96	11,74	16,26	13,53	19,21
5	Фондовіддача основних засобів	239,34	310,11	385,22	145,88	60,95	75,11	24,22
6	Рентабельність продаж, %	30,18	22,71	21,80	-8,38	x	-0,92	x

Відобразимо основні показники ефективності використання основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» протягом 2020-2022 рр. за допомогою рис. 2.5.

За даними таблиці 2.9 такі показники ефективності використання основних засобів, як дохідність та фондovіддача, у 2022 р. зросли. Так, фондovіддача основних засобів у 2022 р. збільшилася порівняно з 2020 р. на 60,95 %, що склало 145,88 пункти, та порівняно з 2021 р. – на 24,22 % (75,11 пункти), а дохідність основних засобів зросла меншими темпами – на 16,26 % або на 11,74 пункти порівняно з 2020 р. та на 19,21 % або 13,53 пункти порівняно з 2021 р. І це зростання відбулося не зважаючи на зменшення рентабельності продаж на 8,38 пункти у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. та на 0,2 пункти порівняно з 2021 р. Основним чинником зростання дохідності є збільшення фондovіддачі основних засобів.

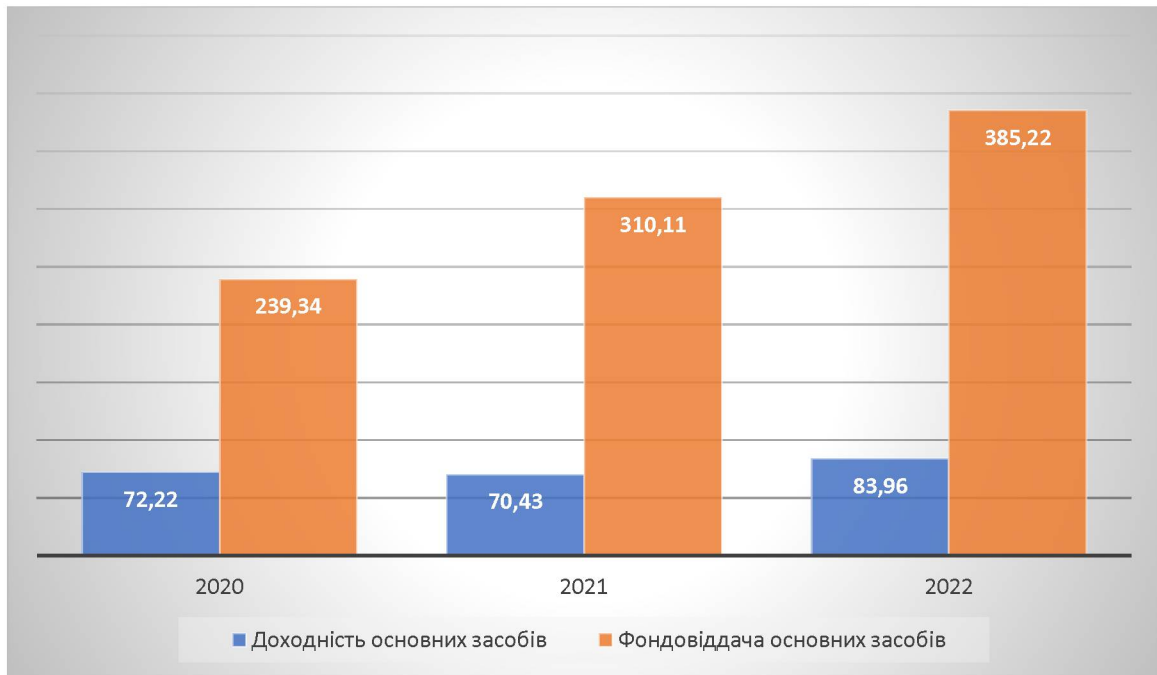

Рис. 2.5. Динаміка показників фондовіддачі та доходності основних засобів ТОВ «ТФ «ППК» протягом 2020-2022 рр.

Ефект від використання основних засобів виражається в загальних результатах господарської діяльності – у зниженні витрат на надання послуг, збільшенні обсягів збуту продукції чи послуг, збільшенні прибутку, підвищенні платоспроможності й стабільності фінансового стану. Тому необхідно нарощувати темпи зростання віддачі капіталу, а це можливо в тому випадку, якщо динаміка темпів росту виручки від реалізації продукції буде випереджати темпи зростання основних засобів.

Важливим питанням при економічному аналізі використання основних засобів для будь-якого підприємства є визначення резервів збільшення обсягу виробництва за рахунок залучення даного виду активів. Отже, правильна організація проведення аналізу основних засобів дає можливість отримати очікувані високі показники їх використання та оптимізувати витрати для розширення обсягів надання послуг.

2.3. Проблеми та шляхи удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК»

Управління процесом оновлення основних засобів є складним інноваційно-інвестиційним завданням. Інноваційне оновлення та інвестування коштів в основні засоби є закономірними та послідовно здійснюваними процесами, що забезпечують на основі їх єдності та взаємозв'язку досягнення якісно нового зростання загального та приватних рівнів ефективності виробництва. Оновлення основних виробничих засобів можливе в умовах сприятливих економіко-організаційних, фінансово-інвестиційних та науково-інноваційних передумов розвитку підприємства. У сукупності дані передумови сприяють створенню, придбання нововведень технічного та технологічного характеру, їх впровадження у виробництво.

Очевидно, що суттєвим обмеженням стратегічного розвитку підприємств є високий рівень зношування основних засобів та низькі темпи його оновлення. Ця обставина ускладнюється незадовільним фінансово-економічним станом багатьох підприємств, низькою прибутковістю галузей промисловості, обмеженістю інвестиційних ресурсів, невизначеністю економічної та політичної ситуації країни у зв'язку з військовим станом.

Одним із основних завдань управління основними засобами ТОВ «ТФ «ІПК» є встановлення ефективного механізму відтворення основних засобів, що можливо лише за наявності відповідного фінансування. Вибір оптимального методу оновлення основних засобів підприємства повинен відбуватися відповідно до стратегії його розвитку.

У таблиці 2.6 показано матрицю SWOT-аналізу діяльності ТОВ «ТФ «ІПК». SWOT-аналіз дозволяє підприємствам, що здійснюють посередницькі послуги в торгівлі, оцінити свої внутрішні можливості та обмеження, а також зовнішні чинники, які можуть вплинути.

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «ТФ «ІПК», зокрема і щодо відтворення основних засобів

Сильні сторони (Strenghts)	Слабкі сторони (Weakness):
- наявність інноваційного потенціалу та можливостей його реалізації; - наявність висококваліфікованої робочої сили; - можливість диверсифікації; - розвинений науково-виробничий комплекс; - дешева робоча сила; - можливість розробки інвестиційних проектів для залучення зовнішнього фінансування; - здатність розробляти чіткі та прогнозовані фінансові плани для визначення потреб у відтворенні основних засобів	- фізично зношені та морально застарілі основні засоби; - значні втрати внаслідок воєнних дій як на території України, так і безпосередньо області - низька конкурентоспроможність послуг; - відсутність у підприємства інвестиційних проектів; - гостра нестача інвестицій, нерозвиненість фінансового сектора; - великий обсяг необхідних для відновлення та розвитку інвестиційних ресурсів; - неоднорідність прибутковості послуг
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
- розширення асортименту послуг: (розвиток нових та вдосконалення існуючих посередницьких послуг може стимулювати попит і забезпечувати додаткові фінансові ресурси для відтворення основних засобів); - стратегічне партнерство (укладання партнерських угод або співпраця з фінансовими установами може забезпечити додаткові можливості для фінансування та відтворення активів)	- відсутність мотивації до праці; - скорочення інвестиційних ресурсів; - міграційна загроза; - загрози пошкодження майна внаслідок бойових дій; - вплив економічних криз та нестабільності може ускладнити доступ до фінансових ресурсів для відтворення основних засобів; - конкуренція на ринку

ТОВ «ТФ «ІПК» повинно активно використовувати свої сильні сторони, такі як різноманітні джерела фінансування та ефективне фінансове планування, для максимізації можливостей та мінімізації загроз. Важливо розглядати можливості розширення асортименту послуг та встановлення стратегічних партнерств для управління економічними ризиками та забезпечення сталого фінансового розвитку. Одночасно, підприємства повинні уважно враховувати слабкі сторони та шукати шляхи їх подолання для забезпечення стабільності в умовах конкурентного ринку та економічної нестабільності.

У господарській практиці, що склалася на підприємстві питання відтворення основних засобів не виділяються із загальної управлінської проблематики і вирішуються незалежно окремими виробничими та управлінськими структурами різного функціонального призначення та підпорядкованості. Таким чином, процес відтворення основних засобів

виконується службами підприємства, які є окремими сферами управління, без належного погодження прийнятих рішень і не мають при цьому єдиного центру, що координує їхню діяльність.

В сучасних умовах ринкової економіки, що постійно змінюються, кількість і складність завдань управління відтворенням основних засобів постійно зростає. Значну роль цьому процесі відіграє чинник часу, який спонукає підвищувати оперативність у прийнятті управлінських рішень.

Таким чином, персонал, який відповідає за процес відтворення основних засобів, не пов'язаний з фінансово-економічними службами, тому виникає низка проблем:

- персонал немає уявлення у тому, як придбання нового устаткування змінить ринкову позицію підприємства, і навіть його фінансові результати;
- при виборі основних засобів не проводиться технологічна оцінка застосування до конкретної номенклатури послуг;
- «планове» переозброєння слабо пов'язане зі специфічними особливостями послуг, які планується надавати з використанням придбаних основних засобів;
- тенденція «клаптевого» оновлення ускладнює обслуговування основних засобів різних виробників та комплектацію запчастин.

Поверхневий аналіз стану справ у сфері управління основними засобами призводить до формального підходу до створення та функціонування системи відтворення основних засобів та якості виконаної роботи.

Аналіз здійснених заходів щодо вдосконалення управління відтворенням основних засобів показав, що проблемами на шляху створення ефективної структури управління основних засобів є слабе делегування повноважень та відповідальності за прийняті рішення, а також ускладнена система погоджень на рівні ділянки роботи, де вона виконується.

Таким чином, виявлені проблеми управління відтворенням основних засобів та їх причини змушують переглянути базові принципи проектування організаційних структур і перейти до орієнтації не так на функції, але в процеси, тобто перейти до процесного управління.

Оцінимо особливості фінансового забезпечення відтворення основних засобів в сучасних умовах воєнного стану.

У вітчизняній економіці власні кошти підприємств (переважно прибуток і амортизація) є основним джерелом фінансування інвестицій у кошти. Отже, скорочення власних коштів у складі капіталовкладень у ході кризових процесів позбавляє підприємства можливості збільшувати інвестиції в основний капітал, змінювати його технологічну структуру. Що ускладнює активізацію оновлення основних засобів, потребує великих зусиль для її ініціалізації.

Наслідком високої інфляції є знецінення фондів амортизаційних відрахувань підприємств, їхня реальна вартість стає недостатньою для заміни основних засобів, що вийшли з ладу. Це також значно обмежує можливості багатьох підприємств у проведенні активної інвестиційної політики, спрямованої на оновлення основних засобів підприємства. Крім іншого, за умов кризи кошти амортизаційних фондів часто використовувалися підприємствами забезпечення безперебійності виробничого процесу, інші господарські потреби (наприклад, придбання оборотних засобів чи виплату зарплати працівникам), а чи не за призначенням – оновлення основних засобів.

Нині більшість обсягу інвестицій у основний капітал здійснюється з власних коштів підприємств, є необхідність підвищення ефективності системи ремонтно-технічного обслуговування устаткування підприємств (внаслідок високої ймовірності його пошкодження при бойових діях чи атаках російських військ). Це є тактичним вирішенням проблеми відшкодування фізичного та частково морального зношування обладнання в короткостроковому та середньостроковому періодах в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів. Не можна не сказати, що роль ремонтної служби для реалізації процесу відтворення основних засобів підприємства більшою мірою визначається загальною економічною ситуацією в країні, а також суттєво залежить від інвестиційної, амортизаційної та науково-технічної політики, яку проводить держава. У підвищенні ефективності системи ремонтно-технічного обслуговування важливе значення має визначення меж раціонального використання основних засобів та граничної кількості їх ремонтів. Визначення економічних меж доцільності

проведення капітального ремонту устаткування залежить від типу виробництва, споживчих властивостей техніки (передусім співвідношення продуктивності та вартості старої та нової техніки), рівня морального зносу.

Таким чином, відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» стикається з низкою труднощів, пов'язаних з неправильною організацією процесу відтворення (або не виділенням процесу відтворення в управлінській практиці як такого), з нестачею фінансових ресурсів, з непривабливістю з точки зору інвесторів (враховуючи воєнний стан).

При управлінні відтворенням основних засобів слід враховувати також, що скорочення терміну використання зношеної техніки та її своєчасне списання сприятимуть зниженню витрат на основне виробництво, а отже, збільшенню розміру прибутку, який надалі може бути спрямований на придбання нових об'єктів основних засобів.

Стратегічно важливим завданням управління відтворенням основних засобів на ТОВ «ТК «ІПК» є формування інноваційної структури основних засобів за показниками економічності витрати палива, продуктивності, витрат на ремонт машин та обладнання. В даний час великий ефект може дати застосування високопродуктивної техніки.

Для оновлення техніки, обладнання та інших об'єктів основних засобів доцільно використовувати як власні, а й зовнішні джерела фінансування. Залучення інвестицій для реалізації інноваційних проектів щодо будівництва великих торговельних площ, складів дозволить підвищити ефективність та конкурентоспроможність бізнесу.

Розглядаючи заходи на державному рівні, одним із напрямів удосконалення відтворювального процесу та технічного переозброєння підприємств є активізація інноваційно-інвестиційної діяльності. Насамперед необхідно оновити та уточнити існуючу законодавчу базу з питань фінансування капітальних вкладень, створити спеціальні організаційні структури – страхові організації, аудиторські фірми, венчурні групи, інноваційно-інвестиційні центри, консультаційні служби, що сприяють впровадженню інновацій.

Великий ефект можуть надати заходи податкової підтримки інвесторів. При обчисленні пільгових податкових ставок для інвесторів визначальним показником має бути розмір інвестицій у нові технології. Податкове стимулювання має здійснюватися за рахунок прискорення амортизації основних засобів, що використовуються в інноваційному виробництві, а також за рахунок виключення з оподаткованого доходу суми амортизаційних відрахувань.

З метою активізації інноваційної діяльності слід ширше використовувати фінансовий лізинг. При цьому необхідно встановити відповідальність лізингодавця за якість техніки, що поставляється, та її обслуговування в гарантійний період, дозволити підприємствам виплачувати лізингові платежі один раз на рік після реалізації виробленої продукції, визначити верхні межі цін на основні засоби виробництва, що передаються по лізингу.

Таким чином, можна сформулювати такі стратегічні напрями вдосконалення управління відтворенням основних засобів:

- нагромадження резерву відтворення основних засобів за рахунок власних джерел фінансування капітальних вкладень (амортизаційних відрахувань, прибутку, доходів від ліквідації основних засобів, страхових відшкодувань);
- удосконалення методики визначення вартості основних засобів, що амортизується, з урахуванням витрат на ліквідацію основних активів;
- організація технічної оцінки та переоцінки основних засобів з метою своєчасного оновлення об'єктів, а також списання морально та фізично зношених основних засобів;
- регулярна переоцінка основних засобів, яка дозволить коригувати їхню балансову вартість до рівня ринкової вартості;
- періодичний перегляд строків корисного використання основних засобів для більш точного розрахунку суми амортизаційних відрахувань та амортизаційного фонду підприємств;
- вдосконалення якісного складу машин та обладнання, формування інноваційної структури основних засобів.

Для удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» можна розглядати низку заходів (рис. 2.6).

1. Фінансове планування

- Розроблення чіткого фінансового плану, що враховує потреби у відтворенні основних засобів на різних етапах розвитку.
- Визначення стратегічних цілей та завдань, пов'язаних із фінансуванням відтворення основних засобів.

2. Ефективне управління оборотним капіталом

- Оптимізація запасів та оборотних коштів для звільнення додаткових ресурсів для відтворення основних засобів. Зменшення строків обороту товарно-матеріальних цінностей для покращення ліквідності.

3. Пошук додаткових джерел фінансування

- Розгляд можливостей отримання банківських кредитів, видачі облігацій чи привертання інвестицій.
- Розвиток партнерських відносин з фінансовими установами та інвесторами.

4. Впровадження лізингу

- Розгляд можливостей використання лізингових угод для отримання доступу до необхідних основних засобів без значного власного капіталу.

5. Диверсифікація інвестицій

- Розгляд інвестицій в інноваційні технології та обладнання для підвищення конкурентоспроможності та оптимізації виробничих процесів.

6. Оцінка та модернізація існуючих активів

- Проведення аудиту існуючих основних засобів для визначення можливостей модернізації та підвищення їхньої ефективності.

7. Впровадження ефективної системи обліку

- Вдосконалення системи обліку витрат та доходів, що дозволить краще контролювати фінансові потоки та вчасно реагувати на зміни

Рис. 2.6. Заходи для удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК»

Ці заходи спрямовані на забезпечення стійкого та ефективного фінансового забезпечення для відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК». Крім того, слід враховувати необхідність комплексного підходу до фінансового забезпечення відтворення основних засобів, що включає різноманітні стратегії та інструменти для ефективного управління ресурсами та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Реалізація перерахованих заходів дозволить підвищити ефективність відтворення та використання основних засобів, приймати оперативні рішення щодо своєчасного списання, придбання, відновлення об'єктів основних засобів і тим самим підвищувати ефективність виробництва та конкурентоспроможність ТОВ «ТФ «ІПК».

Висновки до розділу 2

Визначення порівняльної ефективності методів відтворення основних засобів та визначення ресурсної та технічної здійсненності, на нашу думку, слід здійснювати на основі певних критеріїв. Запропоновано методичний інструментарій економічного обґрунтування вибору методів відтворення основних засобів підприємства, що дозволить приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на підприємствах.

Оскільки жоден із перелічених критеріїв сам собою не є достатнім до ухвалення ефективного рішення про вибір методу відтворення основних засобів, управлінське рішення має прийматися з урахуванням значень всіх перелічених критеріїв, і навіть цілей підприємства. При прийнятті управлінського рішення слід оцінити додатковий грошовий потік, що генерується методами відтворення основних засобів.

Вартість основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК» протягом 2020-2022 рр. постійно зменшувалася. Причому в 2022 р. таке зменшення було найбільшим, вартість основних засобів скоротилася на 430 тис. грн. (або на 43,43 %) порівняно з 2020 р. та на 370 тис. грн. (або на 39,78 %) порівняно з 2021 р. Підприємство не досить активно використовує в своїй діяльності власні основні засоби. У 2022 р. питома вага основних засобів у валюті балансу зменшилася на 0,2 п.с. порівняно з 2020 р. та на 01 п.с. порівняно з 2021 р., а вартість основних засобів в 2022 р. склала 560 тис. грн., що на 43,43 % менше, ніж в 2020 р.

Показники технічного стану та руху основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» показали, що підприємство використовує застарілі основні засоби, не списуючи їх, а використовуючи за залишковою вартістю, що не дозволяє позитивно впливати на фінансові результати і життєдіяльність підприємств у цілому. Таким чином, володіючи значною вартістю основних засобів керівництво ТОВ «ТФ «ІПК» не дотримується політики вчасного їх оновлення та зменшення показників зношуваності.

Показники ефективності використання основних засобів – доходність та фондоддача – у 2022 р. зросли. Так, фондоддача основних засобів у 2022 р. збільшилася порівняно з 2021 р. – на 24,22 %, а доходність основних засобів

зросла меншими темпами – на 19,21 % порівняно з 2021 р. Основним чинником зростання дохідності є збільшення фондів віддачі основних засобів. За результати проведеного аналізу слід зазначити, що ТОВ «ТФ «ІПК» необхідно нарощувати темпи зростання віддачі капіталу, а це можливо в тому випадку, якщо динаміка темпів росту виручки від надання послуг буде випереджати темпи зростання основних засобів.

За результатами SWOT-аналізу встановлено, що ТОВ «ТФ «ІПК» повинно активно використовувати свої сильні сторони, такі як різноманітні джерела фінансування та ефективне фінансове планування, для максимізації можливостей та мінімізації загроз. Важливо розглядати можливості розширення асортименту послуг та встановлення стратегічних партнерств для управління економічними ризиками та забезпечення сталого фінансового розвитку. Одночасно, підприємства повинні уважно враховувати слабкі сторони та шукати шляхи їх подолання для забезпечення стабільності в умовах конкурентного ринку та економічної нестабільності.

Для удосконалення фінансового забезпечення відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК» запропоновано низку заходів, зокрема: фінансове планування; ефективне управління оборотним капіталом; пошук додаткових джерел фінансування; впровадження лізингу; диверсифікація інвестицій; оцінка та модернізація існуючих активів; впровадження ефективної системи обліку. Ці заходи спрямовані на забезпечення стійкого та ефективного фінансового забезпечення для відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК». Крім того, слід враховувати необхідність комплексного підходу до фінансового забезпечення відтворення основних засобів, що включає різноманітні стратегії та інструменти для ефективного управління ресурсами та забезпечення сталого розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Розкрито теоретичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних засобів, зокрема уточнено їх поняття та класифікацію. В частині удосконалення останньої запропоновано доповнити її ознакою інноваційності, згідно якої слід поділяти основні засоби на традиційні; інноваційні; інтелектуальні; спрямовані на досягнення екологічних цілей. Щодо виділення видів залежно від форми віднесення до виробництва, виробничого процесу вважаємо за необхідне розширити їх перелік таким чином: виробничі; які частково у виробництві; невиробничі.

2. На основі систематизації наукових праць узагальнено поняття відтворення та визначено його особливості: 1) відтворення підвищує якісний рівень основних засобів, що впливає збільшення обсягу виробництва продукції при зниженні витрат виробництва; 2) ефективність зростання виробництва досягається не за рахунок зростання обсягів основних засобів, а за рахунок оновлення наявного за їх значної величини; 3) відтворенню основних засобів належить провідна роль у періоди кризи та виходу з економічної паду; 4) забезпечуючи якісне вдосконалення його елементів, відтворення основних засобів доводить необхідність адекватної зміни трудових ресурсів; 5) вирішується більшість питань соціального розвитку організації та суспільства в цілому.

3. В нинішніх умовах фінансування відтворення основних засобів може бути здійснене різними способами, залежно від характеру підприємства, його потреб та можливостей. Систематизовано джерела фінансування відтворення основних засобів, визначені їх переваги та обмеження. Важливим є вибір оптимального підходу до фінансування, який враховує конкретні умови підприємства, його стратегічні цілі та потреби. Необхідно також враховувати ринкові умови та доступність фінансових ресурсів. Управління джерелами фінансування відтворення основних засобів є стратегічним завданням, що вимагає уважного аналізу і прийняття обґрунтованих рішень для забезпечення сталого розвитку підприємства.

4. Встановлення порівняльної ефективності методів відтворення основних засобів та визначення ресурсної та технічної здійсненності, на нашу думку, слід здійснювати на основі певних критеріїв. Запропоновано методичний інструментарій економічного обґрунтування вибору методів відтворення основних засобів підприємства, що дозволить приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на підприємствах. Оскільки жоден із перелічених критеріїв сам собою не є достатнім до ухвалення ефективного рішення про вибір методу відтворення основних засобів, управлінське рішення має прийматися з урахуванням значень всіх перелічених критеріїв, і навіть цілей підприємства.

5. Проведено аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «ТФ «ІПК», за результатами якого визначено, що підприємство використовує застарілі основні засоби, не списуючи їх, а використовуючи за залишковою вартістю, що не дозволяє позитивно впливати на фінансові результати і життєдіяльність підприємств у цілому. Володіючи значною вартістю основних засобів керівництво ТОВ «ТФ «ІПК» не дотримується політики вчасного їх оновлення та зменшення показників зношуваності. Показники ефективності використання основних засобів – доходність та фондовіддача – у 2022 р. зросли. Основним чинником зростання доходності є збільшення фондовіддачі основних засобів. За результати проведеного аналізу слід зазначити, що ТОВ «ТФ «ІПК» необхідно нарощувати темпи зростання віддачі капіталу, а це можливо в тому випадку, якщо динаміка темпів росту виручки від надання послуг буде випереджати темпи зростання основних засобів.

6. На основі SWOT-аналізу встановлено напрями діяльності ТОВ «ТФ «ІПК» в частині фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Для його удосконалення запропоновано низку заходів, зокрема: фінансове планування; ефективне управління оборотним капіталом; пошук додаткових джерел фінансування; впровадження лізингу; диверсифікація інвестицій; оцінка та модернізація існуючих активів; впровадження ефективної системи обліку. Ці заходи спрямовані на забезпечення стійкого та ефективного фінансового

забезпечення для відтворення основних засобів на ТОВ «ТФ «ІПК». Крім того, слід враховувати необхідність комплексного підходу до фінансового забезпечення відтворення основних засобів, що включає різноманітні стратегії та інструменти для ефективного управління ресурсами та забезпечення сталого розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю. В., Тодосійчук В. Л., Мостовик В. О. Фінансово-кредитне забезпечення відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств та їхні особливості. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 19. С. 434-442.
2. Брадул О.М., Буркова Л.А., Шепелюк В.А. Податкові аспекти амортизаційної політики підприємства. Вчені записки Університету «КРОК». 2021. № 3(63)). С. 61–67.
3. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 2 (23). С. 22–36
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15?find=1&text=%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3#w1_38
5. Грінько А. П. Методологія та організація бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09. Харків, 2015. 432 с
6. Гурська Л. Л. Ефективне відтворення основних засобів на підприємстві. Наука, освіта, технології і суспільство: нові дослідження і перспективи: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 20 вересня 2022 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2022. Ч. 2. 78 с.
7. Довбенко О. Р., Мілька А. І. Підходи науковців до визначення поняття «основні засоби». Збірник наукових статей магістрів. Полтава : ПУЕТ, 2022. 268 с
8. Дудчик О. Ю., Сальникова Т. В. Сучасний стан та особливості відтворення необоротних активів підприємств України. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №4 (70). С.79 - 83
9. Економічна енциклопедія : [у 3 т.]. / [редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. Т 1. 864 с.
10. Економічна енциклопедія: [у 3 т.]. / [редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. Т 2. 848 с.

11. Економічний аналіз: навч. посіб. / за заг. ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. вид. 4-ге, перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2012. 556 с.
12. Ефективність використання основних засобів на підприємствах аграрного сектору та напрями її підвищення / В.І. Аранчій та ін. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 3. Полтава: ПДАА. 2011. Т. 1. С. 21–25.
13. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 8. С. 1112-1116
14. Ільчук В., Шмопер Т. Інноваційно-інвестиційна діяльність АПК: сучасний стан і проблеми розвитку. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. 2017. Vol. 3, № 1. С. 108–118.
15. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило та ін. К. : ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
16. Касич А. О., Леуська С. М. Порівняльний аналіз визначення основних засобів за міжнародними та національними стандартами. Економіка та суспільство. 2018. Випуск 18. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/127.pdf.
17. Кафка С. М. Економічна сутність процесів надходження та вибуття основних засобів для цілей обліку. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2015. Вип. 11(1). С. 127-136.
18. Кафка С. М. Теоретико-економічні аспекти обліку інновацій у необоротні активи. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2014. Вип. 10(2). С. 76-80.
19. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства. К.: Знання. 2000. 653с. Кропивко М.Ф. Напрями реформування системи управління аграрним сектором в умовах євроінтеграційних процесів. Економіка АПК. 2017. № 2. С. 26–28.
20. Костюнік О. В., Чайковська Т. С. Методологічні засади обліку основних засобів. Молодий вчений. 2020. № 7(1). С. 111-114.

21. Кравчук Н. Джерела відтворення засобів праці в цукровій промисловості та їх облікова інтерпретація. Матеріали науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» (м. Тернопіль, 18 травня 2011 року). Тернопіль: ТНТУ, 2011. С. 27-28
22. Крупка Я.Д., Питель С.В., Мельничук І.В. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності: навчальний посібник. Тернопіль, ТАЙП, 2013. 245с.
23. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21-22. С. 106–111. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.106
24. Кучірка М.В. Поняття, форми і методи відтворення основних засобів. Збірник наукових праць ЧДТУ. Сер.: Економічні науки. 2011. Вип. 28(1). С. 216-221
25. Лупенко Ю.О. Лупенко Є.І. Інвестування розвитку сільського господарства. Економіка АПК. 2008. № 12. С. 59–62.
26. Любар О. О. Облікове забезпечення відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики : зб. наук. пр. ВНАУ. 2019. № 8. С. 130-140
27. Любар О.О. Амортизаційна політика підприємства як невід'ємна складова його облікової політики. Ефективна економіка. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5484>.
28. Лютова Г. М., Атамась О. М. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Фінансовий простір. 2018. № 3 (31). С. 147–154.
29. Малік М.Й. Інноваційна діяльність як складова стратегії підвищення конкурентоспроможності агропромислового виробництва. Економіка АПК. 2005. № 5. С. 155.
30. Мармуль Л.О. Ксьонжик. І.В. Інвестування інноваційного розвитку харчових і переробних підприємств: монографія. Миколаїв, 2011. 153 с.
31. Мельничук І., Мужевич Н. Облік фінансового забезпечення відтворення основних засобів будівельних підприємств. Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2018. Том 55. № 2. С. 129–139

32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.
33. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Інфраструктура ринку. 2020. № 46. С. 113-123.
34. Найда А., Чигіна Х. Науково-методичні аспекти аналізу основних засобів. Економічний вісник Причорномор'я. 2022. № 3. URL: <https://ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/37/33>
35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
36. Неміш Ю. В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187
37. Павелко О.В., Романець О.В., Чабар Ю.О. Організація бухгалтерського обліку основних засобів підприємств та суб'єктів державного сектору: напрями удосконалення. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». 2021. Випуск 4(96). С. 245–267
38. Податковий кодекс України, Кодекс України № 2755-VI, 2022. Україна. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
39. Рибченко М.Ф. Проблеми та шляхи вдосконалення обліку основних засобів. Держава та регіони. 2007. N 6. С. 134-137
40. Саванчук Т. М., Подгорна Ю. Ю. Класифікація основних засобів та їх оцінка при надходженні і вибутті в системі обліку підприємства. Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки (з нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського держ. аграр.-екон. ун-у) : колективна монографія / за заг. ред. І. П. Приходька, О. М. Губарик. Дніпро: Пороги, 2021. С.93-103. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/6444>

41. Сафонік, Н., Ваташук, В. Підвищення ефективності відтворення та використання основних засобів підприємств транспортної галузі. Економіка та суспільство. 2023. № 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-23>
42. Скорба О. А. Методика обліку процесів відтворення основних засобів підприємства, як джерело внутрішніх інвестицій для підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 4. С. 23–28.
43. Сліпак І., Майстро Р.Г. Проблеми відтворення та використання основних фондів в Україні. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я. 2020. Ч. III. С. 281.
44. Сметанюк О. А., Базалицька А. В. Проблеми фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Економічний простір. 2012. № 59.
45. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ, 2012. 647 с.
46. Фальченко О.О. Актуальність аналізу ефективності використання основних засобів на підприємствах. 2023. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/d7d71fe0-c60b-4402-a4e4-9b49f6a74c74/content>
47. Чухно Р., Захаркіна Л. С. Роль лізингу як джерела формування інвестиційних ресурсів. Актуальні проблеми фінансової системи України : матеріали XIX міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів і студентів, м. Черкаси, 24 листопада 2022 р. Черкаси : Черкаський державний технологічний університет, 2022. С. 177-181
48. Шарко М. В., Прохорчук С. В., Адвокатова Н. О. Класифікація основних засобів підприємства в умовах невизначеності як джерело обліково-аналітичної інформації. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)/ 2019. №2(40).
49. Яловега Л. В. Облік витрат на ремонт та поліпшення основних засобів: бухгалтерський і податковий аспект. URL:

<https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=13945657585380833208&btnI=1&hl=uk>

50. Ярий Ю., Шестерняк М. Аналіз ефективності використання основних засобів. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали XI міжнародної науково-практичної інтернет конференції (м.Тернопіль, 1 грудня 2022 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 223 с.

Додатки

Підходи до трактування поняття «основні засоби»

Автори	Визначення
Бутинець Т.А. [3]	Основні засоби розглядаються як вкладений капітал і, відповідно, повинні обліковуватися за собівартістю, їх можна прирівняти до витрат майбутніх періодів (динамічний баланс); основні засоби розуміються як ресурс, що знаходиться на підприємстві (статичний баланс)
Грінко А.П. [5]	Основні засоби ми будемо називати терміном «основні матеріальні активи», оскільки саме основні матеріальні активи найбільше потребують їх відтворення в нових умовах господарювання
Довбенко О.Р., Мілька А.І. [7]	Засоби праці, які мають матеріально-речову форму і використовуються для ведення діяльності підприємством
Неміш Ю.В. [36]	Основні засоби – це вартісно виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року, чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання
Сук Л. К., Сук П. Л. [45]	Сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
Яловега Л. В. [49]	Сума капіталу, вкладеного у сукупність матеріально-речових об'єктів та цінностей, що використовуються в процесі виробництва для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання продукти

Підприємство ТОВ «ТФ «ІПК»

Територія _____

Організаційно-правова форма господарювання _____

Вид економічної діяльності _____

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ		
23	01	01
25298453		
46.19		

Середня кількість працівників¹ _____

Адреса, телефон Київ. обл., м. Буча, бул. Б. Хмельницького, буд. 6, прим. 260 _____

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

x

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	152398	181998
первісна вартість	1001	246654	291585
накопичена амортизація	1002	(94256)	(109587)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	15124	13878
Основні засоби	1010	930	560
первісна вартість	1011	2212	2232
знос	1012	(1282)	(1672)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035	549	549
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090	5	
Усього за розділом I	1095	169006	196985
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	91088	76514
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	49040	66662
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6776	14972
з бюджетом	1135	1340	1590
у тому числі з податку на прибуток	1136		

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	213	154
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	43881	3730
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	2020	5
Усього за розділом II	1195	198454	165188
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	367460	362235
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1393	1393
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	16555	16555
Резервний капітал	1415	4406	4406
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	180549	214699
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	202903	237053
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	5146	5146
Інші довгострокові зобов'язання	1515	75975	60364
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	81121	65510
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	50800	23890
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	22466	24076
розрахунками з бюджетом	1620	317	1016
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	548	610
розрахунками з оплати праці	1630	1463	1482
Поточні забезпечення	1660	239	601
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	7603	7997
Усього за розділом III	1695	83436	59672
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	367460	362235

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство ТОВ «ТФ «ІПК»

Територія _____

Організаційно-правова форма господарювання _____

Вид економічної діяльності _____

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ		
22	01	01
25298453		
46.19		

Середня кількість працівників¹ _____

Адреса, телефон Київ. обл., м. Буча, бул. Б. Хмельницького, буд. 6, прим. 260 _____

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

x

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	137720	152398
первісна вартість	1001	216694	246654
накопичена амортизація	1002	(78974)	(94256)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	16766	15124
Основні засоби	1010	990	930
первісна вартість	1011	1988	2212
знос	1012	(998)	(1282)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035	549	549
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090	5	5
Усього за розділом I	1095	156030	169006
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	35264	91088
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	47115	49040
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5362	6776
з бюджетом	1135	68	1340
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1095	213
Поточні фінансові інвестиції	1160		

Гроші та їх еквіваленти	1165	3180	43881
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	991	2020
Усього за розділом II	1195	93278	198454
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	249308	367460
Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1393	1393
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	16555	16555
Резервний капітал	1415	4406	4406
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	150324	180549
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	172678	202903
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	5146	5146
Інші довгострокові зобов'язання	1515		75975
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	5146	81121
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	39052	50800
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	20384	22466
розрахунками з бюджетом	1620	2140	317
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	652	548
розрахунками з оплати праці	1630	1671	1463
Поточні забезпечення	1660	114	239
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	7471	7603
Усього за розділом III	1695	83436	59672
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	249308	367460

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство ТОВ «ТФ «ПІК»

(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 22 | 01 | 01

за ЄДРПОУ

КОДИ		
22	01	01
25298453		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за рік 2021 р.**

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	685968	475800
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(530166)	(332227)
Валовий:			
прибуток	2090	155802	143573
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	8531	7561
Адміністративні витрати	2130	(19985)	(18684)
Витрати на збут	2150	(85950)	(66366)
Інші операційні витрати	2180	(9624)	(12119)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	48774	53965
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200	42	0
Інші фінансові доходи	2220	1828	116
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(8535)	(7030)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(557)	(662)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	41552	46389
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(11327)	(12362)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	30225	34027
збиток	2355	()	()

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		

Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	30225	34027

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	428676	268236
Витрати на оплату праці	2505	50932	42648
Відрахування на соціальні заходи	2510	18607	14998
Амортизація	2515	18021	15839
Інші операційні витрати	2520	70568	49511
Разом	2550	586804	391232

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник
Головний бухгалтер

Підприємство ТОВ «ТФ «ПІК»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 23 | 01 | 01
за ЄДРПОУ 25298453

КОДИ
23 01 01
25298453

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за рік 2022 р.**

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	859806	685968
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(672400)	(530166)
Валовий:			
прибуток	2090	187406	155802
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	69350	8531
Адміністративні витрати	2130	(21857)	(19985)
Витрати на збут	2150	(102664)	(85950)
Інші операційні витрати	2180	(71364)	(9624)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	60871	48774
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200	14	42
Інші фінансові доходи	2220	734	1828
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(16181)	(8535)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(793)	(557)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	44645	41552
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(10495)	(11327)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	34150	30225
збиток	2355	()	()

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		

Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	34150	30225

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	479011	428676
Витрати на оплату праці	2505	58044	50932
Відрахування на соціальні заходи	2510	21699	18607
Амортизація	2515	19069	18021
Інші операційні витрати	2520	91279	70568
Разом	2550	669102	586804

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник
Головний бухгалтер